

Latvijas valsts 2010.gada budžets (alternatīvais variants)

Latvijas valsts 2010.gada budžets (alternatīvais variants). – Rīga: Saskaņas centrs. 2009.gada novembris. – 42 lp.

Lasītājiem tiek piedāvāts Latvijas 2010.gada alternatīvas budžeta koncepcijas apraksts. Pirmo reizi Latvijas Republikas vēsturē pēc parlamenta opozīcijas pasūtījuma ir sastādīts un iesniegts Saeimai pilnvērtīgs alternatīvais budžets. Nepieciešamība pēc šīs grāmatas sastādīšanas ir radušies tādēļ, ka vadošā koalīcija nevēlas runāt par Latvijas alternatīvu attīstību krīzes apstākļos un turpina izvirzīt haotiskus labojumus savam 2010.gada budžetam.

Alternatīvais budžets ir izstrādāts Eiropas pētījumu institūtā pēc politiskas organizācijas (partijas) „Saskaņa centrs” Saeimas frakcijas pasūtījuma 2009.gada oktobrī–novembrī. Alternatīva budžeta sastādīšanai ir izmantoti tikai oficiālie dati – valdības 2010.gada budžeta dati, Valsts kases dati par budžetu izpildi, LR CSP dati. Alternatīvā budžeta autori – ekonomikas doktors Aleksandrs Gaponenko un ekonomikas maģistre Jevgenija Zaiceva.

Grāmatas autori atļauj visām ieinteresētajām personām brīvi izmantot gan datus, gan aprakstus, gan visu grāmatu kopumā. Izmantojot grāmatas materiālus, grāmatas autori lūdz obligāti atsaukties uz to.

© Politiskas organizācijas (partijas) apvienības
„Saskaņas centrs” Saeimas frakcija. 2009.g.
© Aleksandrs Gaponenko. Jevgenija Zaiceva. 2009.g.

Saturs

Ievads	4
Nodokļu likmes izmaiņu kopsavilkums:	5
Kopējās alternatīvā budžeta priekšrocības salīdzinājumā ar valdības budžeta variantu –	6
1. Latvijas budžeta sastāvdaļas	7
2. Latvijas budžeta struktūra	8
3. LR likuma "Par valsts budžetu" struktūra	9
4. Latvijas budžeta ieņēmumu un izdevumu struktūra	12
5. Latvijas budžeta izdevumu korekcija alternatīvajā budžetā	14
Budžetu subjekti un tā programmas:	14
6. Latvijas budžeta ieņēmumu korekcija alternatīvajā budžetā	21
6.1. Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI)	21
6.2. Akcīzes nodoklis	22
6.3. Nekustāmā īpašuma nodoklis	22
6.4. Pievienotās vērtības nodoklis	23
6.5. Uzņēmuma ienākuma nodoklis	24
6.6. Iedzīvotāju ienākuma nodoklis	24
7. Latvijas valsts budžeta pamatrādītāji	27
8. Latvijas pašvaldību budžeta ieņēmumu plāns	29
2010.gada alternatīvā budžeta salīdzinājums ar valdības budžetu un 2008.-2009.gada budžetiem	31
9. Latvijas valsts alternatīvā budžeta koncepcija	32
1. Makroekonomiskā attīstība	32
1.1. Ārējā ekonomiskā vide 2010.gadā	32
1.2. Makroekonomiskās situācijas analīze 2009.gadā	32
2. Ekonomiskās attīstības scenāriji 2010.gadam	35
2.1. Ekonomiskās lejupslīdes inerces (pesimistiskais) scenārijs un uz tā pamata valdības izveidotais budžeta projekts	35
2.2. Makroekonomiskās stabilizācijas (optimistiskais) scenārijs un tā īstenošanai nepieciešamie budžeta pasākumi	37
2.2.1. Budžeta ieņēmumi	37
2.2.2. Budžeta izdevumi	41
2.2.3. Valsts parāds un tā vadišana	42

levads

Lasītājiem tiek piedāvāts Latvijas 2010.gada alternatīva budžeta koncepcijas apraksts. Pirmo reizi Latvijas Republikas vēsturē pēc parlamenta opozīcijas pasūtījuma ir sastādīts un iesniegts Saeimai pilnvērtīgs alternatīvais budžets. Nepieciešamība pēc šīs grāmatas ir radušies tādēļ, ka vadošā koalīcija nevēlas runāt par Latvijas alternatīvu attīstību krīzes apstākļos un turpina izvirzīt haotiskus labojumus savam 2010.gada budžetam.

Valdības 2010.gada budžets balstās uz tiem pašiem neveiksmīgajiem pamatprincipiem, kas tika izmantoti, sastādot 2008.gada un 2009.gada budžetus, gan veicot 2009.gada budžeta labojumus jūnijā. Mūsaprāt, galvenā valdības kļūda slēpjas vēlmē krīzes apstākļos saglabāt pietekoši lielu valsts birokrātisko aparātu. Mēs neapšaubām valsts iestādes darbinieku kvalitāti, bet krīzes apstākļos, lai izdzīvotu valsti ir tikai viena iespēja – krietni samazināt izdevumus un atbrīvoties no darbinieku balasta. Jebkura liela administratīva sistēma veido daudz nenoslogotu darba vietu, kuras bez lieliem zaudējumiem var likvidēt. Šodien tāds solījums un arī tādas prasības izvirza (pamatojoties uz parakstītiem Latvijas valdības solījumiem) starptautiskie aizdevēji (SVF un EK). **Bet valdība līdz šim laikiem nevar izpildīt solīto –**

- valsts algoto darbinieku skaits uz 2010.gadu, salīdzinot ar 2009.gada sākumu, ir samazināts tikai pa 25.5 %. Pamatā tās bija tukšas, neaizņemtas darba vietas;
- valsts algotu darbinieku skaits joprojām Latvijai ir pārāk liels – 59.155 cilvēki vai 5.9 % no visa nodarbināto skaita;
- atalgojums valsts sektorā joprojām paliek lielāks nekā privātā sektorā. Vidējais atalgojums tautsaimniecībā kopumā 2009.gadā jūnijā bija 481 Ls, bet pēc valdības plāna valsts sektorā 2010.gadā tā būs 500,04 Ls. Pēc alternatīva budžeta – mazāk, 451,58 Ls;
- kopā ar budžetu Saeimā iesniegtais valdības likumprojekts par vienotu atalgojumu sistēmu valsts algotiem darbiniekiem neiztur nekādu kritiku. Šeit atkal saglabājas papildu labumi valsts darbiniekiem un, galvenais, pēc tā ieviešanas valsts aparāta atalgojums pieaugs. Lai par to pārliecinātos pietiek ieskatīties šī likumprojektā anotācijā (<http://titania.saeima.lv/LIVS> - likumprojekts Nr.1547/Lp9).

Faktiski valdības 2010.gada budžeta pamatmērķis ir savākt nodokļus, lai nodrošinātu valsts aparāta izdzīvošanu, nevis Latvijas attīstību, ka arī uz visu Latvijas iedzīvotāju rēķina saglabāt vienas bankas (Parex banka) neefektīvo darbību. Budžeta sastādīšanas gaitā nav ievērots Latvijas ekonomisko rādītāju kritums. Latvijas IKP ir krities līdz 2006.gada līmenim, bet Latvijas budžeta izdevumi paliek gandrīz pērnā gada līmenī. Šī Latvijas attīstības makroekonomiskā analīze ir dota Alternatīvā budžeta koncepcijā (grāmatas 9. nodaļā). Alternatīvā 2010.gada budžeta pieeja ir pilnīgi pretēja.

Alternatīvā budžetā ir ielānots papildus (salīdzinot ar valdības variantu) samazināt valsts algoto darbinieku atalgojumu vismaz pa 10%, nesamazinot darbinieku skaitu. Mūsaprāt, izdevumu samazinājumu rezerve ir gan darbinieku skaitu samazinājumā, gan pašu ministriju skaitu samazinājumā, gan pārējo valsts aparāta vadošo izdevumu samazinājumā (sastādot alternatīvo budžetu, mēs neaizskārām ne vienu no šīm pozīcijām).

Lai nodrošinātu budžeta ieņēmumu pieaugumu un, vienlaicīgi, Latvijas ekonomikas krituma apstādinašanu alternatīvā budžetā ir ielānots samazināt nodokļu likmes un uz tā rēķina iegūt nodokļu iekasēšanas pieaugumu. Runa ir par:

- PVN likmes samazinājumu no 21 % līdz 18 % un no 10 % līdz 9 %, ieskaitot pie precēm ar pazeminātu likmi pārtikas preces. Tas nodrošinās nodokļa iekasēšanas pieaugumu;
- VSAOI likmes samazinājumu no 33.09 % līdz 24.09 %, tai skaitā darba devēja maksa 17.09 % un darba ņēmēja - 7 %, kas dos uzņēmumu izdevumu ekonomiju un izbrīvos to apgrozāmos līdzekļus;
- nodokļu slodzes samazinājumu darbiniekiem ar nelieliem ienākumiem un to pieaugumu tiem, kas saņem lielāku algu. Tas ir nodrošināms ar progresīvā iedzīvotāju ienākuma nodokļa skalū neapliekamā minimuma palielināšanu. Tā rezultātā rodas nauda iekšzemes pieprasījuma pieaugumam.

Plašāk visi šie alternatīvā budžeta paņēmieni ir aprakstīti turpinājumā. Šeit mēs piedāvājam apskatīt kopējos alternatīvā budžeta konsolidācijas rezultātus:

Latvijas valsts budžeta deficīts ir samazināts par 99 497 252 Ls, tai skaitā no

- nodokļu ieņēmumu pieauguma = 82 205 533 Ls
- budžeta izdevumu ekonomijas = 17 081 723 Ls.

Nodokļu likmes izmaiņu kopsavilkums:

	2010.gads		
	valdības budžets	alternatīvais budžets	starpība
Ieņēmumi no iedzīvotāju ienākuma nodokļa	780 377 635	784 760 605	4 382 970
tai skaitā			
pašvaldības budžets	624 302 108	627 808 484	3 506 376
valsts pamatbudžets	156 075 527	156 952 121	876 594
Uzņēmumu ienākuma nodoklis	77 000 000	77 000 000	0
tai skaitā			
pašvaldības budžets		10 266 667	10 266 667
valsts pamatbudžets	77 000 000	66 733 333	-10 266 667
Pievienotās vērtības nodoklis	690 500 000	873 620 000	183 120 000
valsts pamatbudžeta izmaiņas			173 729 927
Sociālās apdrošināšanas iemaksas (VSAOI)	1 103 467 751	1 011 943 357	-91 524 394
valsts konsolidētā budžeta izmaiņas			82 205 533
pašvaldības budžeta izmaiņas			13 773 043

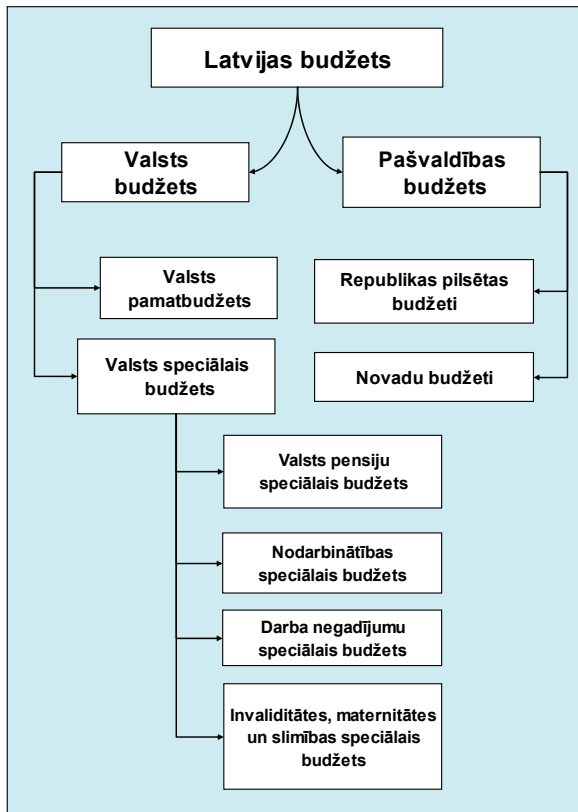
Grāmatās 8. nodaļā ir dots alternatīvā budžeta pamatrādītāju salīdzinājums ar valdības budžeta pirmo variantu (iesniegts Saeimā 02.11.2009.g.). Tur arī ir redzama tabula, kurā alternatīvais budžets ir salīdzināts gan ar valdības iesniegto budžetu, gan ar 2009.gada pirmo un grozīto budžetu, gan ar 2008.gada budžeta plānu un izpildes datiem. Tas viss labi parāda, ka jau sakot no 2008.gada valsts budžeta plāni nav izpildāmi un jau sastādot 2009.gada budžetu bija jāmaina pieeja. Bet tas nenotika, šā iemesla tādēļ 2009.gada budžeta izpilde ir skumīga, un tādēļ ir jāmaina 2010.gada budžeta sastādīšanas noteikumi.

Kopējās alternatīvā budžeta priekšrocības salīdzinājumā ar valdības budžeta variantu –

- **alternatīvais budžets ir izstrādāts kompleksā veidā**, valdības variantu tā novērtēt nav iespējas, jo gan tā sagatavošanas laikā, gan vēl šodien (kad ir beidzies likumprojektu labojumu iesniegšanas termiņš) valdība haotiski piedāvā mainīt nodokļu likmes, lai nodrošinātu ieņēmumus;
- **alternatīvais budžets ir orientēts uz ekonomikas attīstību**, nevis kā valdības budžets – uz valsts aparāta izdevumu segšanu;
- **alternatīvā budžetā visas plānotās nodokļu izmaiņas balstās uz ekonomiskiem aprēķiniem**. Valdības budžets satur matemātiskas kļūdas, kas ir atklātas pēc tā pārrēķina (sīkāk ir aprakstīts tālāk tekstā);
- **alternatīvais budžets ir pilnībā gatavs izpildei**, jo tā sastādīšanas gaitā nav salauztas proporcijas un plāni, kas ir iestrādāti valsts budžetā;
- **alternatīvais budžets ir sociāli orientēts budžets**, jo tajā ir iepļānots gan sociālo maksājumu likmes samazinājums, gan nodokļu slodzes mazinājums darbiniekiem ar nelieliem ienākumiem, gan sociālo izmaksu apmērs vismaz 2009.gada 2.pusgada līmenī.

Alternatīvais budžets ir izstrādāts Eiropas pētījumu institūtā pēc politiskas organizācijas (partijas) „Saskaņa centrs” Saeimas frakcijas pasūtījuma 2009.gadā oktobrī – novembrī. Alternatīvā budžeta sastādīšanai ir izmantoti tikai oficiālie dati – valdības 2010.gada budžeta dati, Valsts kases dati par budžetu izpildi, LR CSP dati. Alternatīvā budžeta autori – ekonomikas doktors Aleksandrs Gaponenko un ekonomikas maģistre Jevgenija Zaiceva.

1. Latvijas budžeta sastāvdaļas

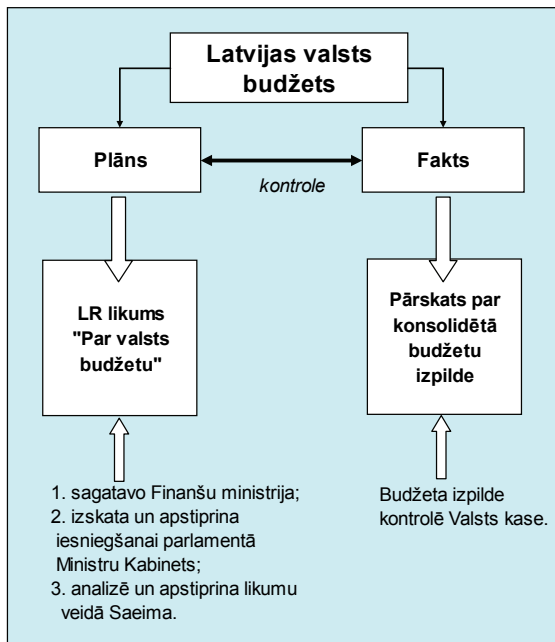


Latvijas valsts budžets sastāv no divām daļām – valsts budžeta un pašvaldību budžetiem. Valsts budžeta sastāda valdība un to likumu veidā apstiprina Saeima. Valsts budžets savukārt sastāv no valsts pamatbudžeta un valsts speciālā budžeta, kurš sadalīts četros apakš budžetos.

Pašvaldības budžetus sastāda un arī apstiprina attiecīgā pašvaldības dome. No 2009.gada 01.jūlija (pēc reģionālas reformas pabeigšanas) Latvijā pastāv divas pašvaldību grupas – 9 republikāniskās pilsētas (Rīga, Jūrmala, Liepāja, Ventspils, Jelgava, Valmiera, Jēkabpils, Rēzekne un Daugavpils) un 109 novadi. Valdība pašvaldības budžetiem nosaka ieņēmumu daļas prognozi, kuru apstiprina, parakstot sarunas protokolu ar Latvijas Pašvaldību savienību.

Likuma par budžetu un finanšu vadību 24.panta pirmā daļa nosaka – Ministru kabinets līdz 1.oktobrim iesniedz Saeimā gadskārtējo valsts budžeta likuma projektu nākamajam saimnieciskam gadam. **2010.gada valsts budžeta likumprojekts tika iesniegts Saeimā tikai 2009.gada 01.novembrī – tāpat ar vesela mēneša kavējumu, kas ir likuma pārkāpums.**

2. Latvijas budžeta struktūra



Likums par budžetu un finanšu vadību nosaka – „*Valsts kase ir Finanšu ministrijas padotībā esoša tiešās pārvaldes iestāde, kas no valsts budžeta asignē un veic maksājumu noteiktiem mērķiem, veic valsts budžeta izpildes un uzskaites, valsts parāda vadības un normatīvajos aktos noteiktās Eiropas Savienības politiku instrumentu maksājumu iestādes funkcijas, kā arī citas normatīvajos aktos noteiktās funkcijas*”.

Informācija par valsts budžeta izpildi ir pieejama jebkurai personai Valsts kases mājas lapā – www.kase.gov.lv. Šeit ir informācija gan par valsts un pašvaldības budžetu izpildi, gan par valsts parādzīmes apgrozījumu, par valsts parādu. Par ES līdzekļu izmantošanu un par valsts galvojumiem.

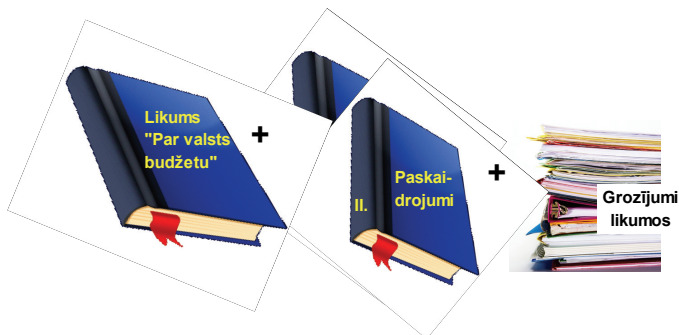
Valsts kase uztur bankas kontus, kuros nodokļu maksātāji ieskaita (iemaksā) nodokļus un nodevas – tie ir budžeta ieņēmumu konti. Katrām nodoklim un katrai nodevai ir paredzēts atsevišķais bankas konts. Šo kontu sarakstu var izlasīt Valsts kases mājas lapā: Kontu apkalpošana -> Nodokļu un nodevas konti (http://www.kase.gov.lv/?object_id=462).

Valsts kase arī atver bankas kontus visām valsts un pašvaldību iestādēm caur kurām notiek valsts institūciju un pašvaldību finansējums. Tie ir **budžeta izdevumu konti**.

Visas šie budžeta ieņēmumu un izdevumu konti atrodas Latvijas Bankā – valsts centrālā bankā. Tas nodrošina valsts līdzekļu saglabāšanu. Valsts kase strādā kā Latvijas Bankas norēķinu centrs.

Valsts budžets kā plāns sastāv no likuma par valsts budžetu attiecīgam saimnieciskam gadam.

3. LR likuma "Par valsts budžetu" struktūra



Sacīmā iesniedzamais budžets sastāv no – (1) paša likuma par budžetu (viens sējums), (2) paskaidrojumiem budžeta datiem (divi sējumi) un (3) likumu grozījumu paketes (2010.gada budžetam klāt ir izsniegti 74 likumprojekti). **Kopumā 2010.gada valdības budžets apvieno 1.200 lapas. Alternatīvais budžets, ko ir iesniedzis Saskaņas centrs, sastāv no likuma grozījumiem, paskaidrojumiem un likumu grozījumu paketes (14 likumprojekti) – kopumā 500 lapas.**

Likums par 2010.gada valsts budžetu sastāv no likumu teksta (8 lapas) un 15 pielikumiem (359 lapas):

1.pielikums – Valsts konsolidētais budžets 2010.gadam

Št pielikuma mērķis ir parādīt Latvijas valsts budžeta bilanci – ieņēmumu kopsummu salīdzinājumā ar izdevumu kopsummu un ja veidojas budžeta deficīts (līdzekļu iztrūkums) – to finansēšanas avotu.

Šajā tabulā atspoguļojas valsts budžeta ieņēmumi ar atšifrējumu pēc ieņēmuma avotiem un pēc budžetiem – valsts un speciālais budžets. Izdevumi ir uzrādīti kopsummā.

2010.gada Latvijas valsts budžeta deficītu 566 milj.Ls (vai 4.8 % no IKP) ir plānots segt ar starptautiskā aizdevuma līdzekļiem un ar naudas pārpalikumu no 2009.gada sociālā budžeta.

Alternatīvā budžetā deficīts ir mazāk par 99 milj.Ls un ir tikai 466.8 milj.Ls (vai 3.93 % no IKP).

2.pielikums – Valsts budžeta ieņēmumi

Št pielikuma mērķis ir pilnībā atšifrēt Latvijas valsts budžeta ieņēmumus. Št pielikuma tabula ir sadalīta trijās daļās – (1) valsts budžeta pamat ieņēmumi – no nodokļiem, nenodokļu ieņēmumi no dividendēm, Latvijas bankas un procentiem, no naudas sodiem un sankcijām. No maksas pakalpojumiem un ārvalstu finanšu palīdzības; (2) valsts budžeta ieņēmumi no nodevām ar atšifrējumu pa ministrijām; (3) valsts speciālā budžeta ieņēmumi, kas veido sociālo budžetu.

Alternatīvajā budžetā ir koriģēti tikai daži no nodokļu ieņēmumiem, pamatojoties uz budžeta koncepciju, kura paredz PVN un sociālo maksājumu likmes samazinājumu un algas nodokļa progresīvās skalas ieviešanu. Kopumā tas nodrošina valsts budžeta nodokļu pieaugumu par 82.2 milj.Ls.

3.pielikums – Valsts pamatbudžeta un valsts speciālā budžeta kopsavilkums

Št pielikuma mērķis parādīt, kā valsts budžeta izdevumi ir sadalāmi atbilstoši budžeta subjektiem (ministrijām un valsts institūcijām). Pie tam izdevumi ir parādāmi kopumā par visu valsti vai visu ministriju, valsti vai ministrijā iekšienē izdevumi sadalās divās

grupās – (1) valsts pamatfunkcijas īstenošana un (2) ES politiku instrumentu un pārējās āfp līdzfinansēto projektu un pasākumu īstenošana. Likumā par 2009.gada budžetu šis 3.pielikums parādīja tikai budžeta subjektu izdevumus un to segšanas resursu lielumu.

Alternatīvā budžetā šis pielikums ir mainīts saskaņā ar to koncepciju – samazināta valsts sektorā strādājošo darbinieku alga kopā ar sociālo maksājumu lielumu. Rezultātā veidojas izdevumu ekonomija 96.5 milj.Ls.

4.pielikums – Valsts pamatbudžeta ieņēmumu un izdevumu atšifrējums pa programmām un apakšprogrammām

Šī pielikuma mērķis ir atšifrēt ministrijas un valsts institūcijas izdevumus pa programmām, kuras pēc būtības parāda valsts funkcijas finansējumu. Vienlaicīgi ir parādīti šo izdevumu finansējumu avoti. Valdības budžetā dažām ministrijām un institūcijām ir iēplānots deficīts, kuru ir plānots segt no ārvalstu aizdevuma.

Pie tam gan šī 4.pielikuma, gan 3.pielikuma pārrekināšanas gaitā atklātas trīs matemātiskas kļūdas – kopsumma nesakrīt ar summu, kura veidojas, ja saskaita kopā visas šo pielikumu attiecīgās rindas:

- kapitālo izdevumu budžetā ir uzradīta summa 145 milj.Ls, bet pēc saskaitīšanas tā ir 165 milj.Ls;
- uzturēšanas izdevumu transferti 3.pielikumā kopumā ir uzradīta summa 414.1 milj.Ls, bet pēc saskaitīšanas tā ir 486.98 milj.Ls. 4.pielikumā šī summa ir parādīta 512.65 milj.Ls apmērā;
- ārvalstu finanšu palīdzība iestādes ieņēmumos ir uzradīta summa 58.4 milj.Ls, bet pēc saskaitīšanas tā ir 100 milj.Ls.

Alternatīvajā budžetā šis pielikums ir koriģēts tikai pēc posteņa atalgojuma (darba samaksa) atsevišķi pa visām programmām. Pamatā darba alga ir samazināta pa 10%, nozares vadībai pa 25 % vai 50 %. Atalgojums nav samazināts nodokļu inspekcijai (Valsts ieņēmumu dienests) un Iekšlietu ministrijas iestādēm, izņemot ministrijas darbiniekus. Kopējā ekonomija – 96.5 milj.Ls. Bet, ņemot vērā valdības budžeta kļūdas, kopējā izdevumu ekonomija 17.1 milj.Ls.

5.pielikums – Valsts speciālā budžeta ieņēmumu un izdevumu atšifrējums pa programmām un apakšprogrammām

Šī pielikuma mērķis atšifrēt dažādos griezumos valsts speciālā – sociālā budžeta ieņēmumus un izdevumus. Šo budžeta ieņēmumi veidojas no sociāliem maksājumiem (VSAOI), riska nodevas, 2. pensiju līmeņu ienākumiem. Šis budžets ir Labklājības ministrijas pārziņā.

Sociālais budžets sastāv no pieciem apakš budžetiem – (1) valsts pensijas speciālais budžets, (2) nodarbinātības speciālais budžets, (3) darba negadījuma speciālais budžets, (4) invaliditātes, maternitātes un slimības speciālais budžets un (5) Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras speciālais budžets (tas ir, sociālā budžeta administrācija).

Alternatīvajā budžetā šis pielikums ir koriģēts no diviem pusēm – ieņēmumi ir aprēķināti, izētot no koncepcijas par sociālo maksājumu samazinājumu no 33.09 % līdz 24.09 %. Tas ved pie ieņēmumu samazinājuma pa 91.5 milj.Ls. Un no otras puses, ir samazināts administrācijas atalgojums pa 10 %, ka arī pārējās iestādēs. Ekonomija izveidojas 0.9 milj.Ls apmērā.

- 6.pielikums – Mērķdotācijas pašvaldībām – pašvaldību pamata un vispārējās vidējās izglītības iestāžu pedagogu darba samaksai un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām;
- 7.pielikums – Mērķdotācijas pašvaldībām – interešu izglītības programmu pedagogu daļējai darba samaksai un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām;
- 8.pielikums – Mērķdotācijas pašvaldībām – pašvaldību speciālās izglītības iestāžu pedagogu darba samaksai un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām;

- 9.pielikums – Mērķdotācijas pašvaldībām – pašvaldību profesionālās izglītības iestāžu pedagoģu darba samaksai un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām;
- 10.pielikums – Mērķdotācijas pašvaldībām – pašvaldību speciālajām pirmsskolas iestādēm, internātskolām un sanatorijas tipa internātskolām, speciālajām internātskolām bērniem ar fiziskās un garīgās attīstības traucējumiem;

6. –10.pielikumu mērķi parādīt, cik daudz no valsts pamatbudžeta līdzekļiem ir izdalīti pašvaldībām. Bet likumprojektā par 2010.gada budžetu, kurš ir iesniegts Saeimā, šajos pielikumos ir uzrādīta tikai kopsomma bez sadalījuma pa pašvaldībām. Sadali pēc budžeta apstiprinājuma veiks Ministru kabinets, un tas bremzē pašvaldību budžetu sastādīšanu.

Alternatīvajā budžetā šie pielikumi ir koriģēti – proporcionāli palielināti uz kopējo summu 9.6 milj.Ls, kura ir iegūta no uzņēmuma ienākuma nodokļa pārdales saskaņā ar koncepciju starp valsts un pašvaldības budžetiem.

- 11.pielikums – Valsts budžeta ilgtermiņa saistību maksimāli pieļaujama apjoms;
- 12.pielikums – Ministriju un citu centrālo valsts iestāžu maksimāli pieļaujama amata vietu skaits;
- 13.pielikums – Valsts izsniedzamie galvojumi 2010.gadam;
- 14.pielikums – Pašvaldību saraksts Valsts kasē ņemto aizņēmumu neatmaksātās daļas dzēšanai;
- 15.pielikums – Pašvaldību saraksts iepriekš piešķirtās vienreizējās dotācijas novadu infrastruktūras attīstībai neizmantotās daļas atmaksāšanai valsts budžeta ieņēmumos 2010.gadā un Valsts kasē ņemto aizņēmumu neatmaksātās daļas dzēšanai.

Alternatīvais budžets satur likumu grozījumus (2 lapas) un 1.-10.pielikumu jaunu redakciju, kā arī 16.pielikumu ar plānotiem pašvaldību budžeta ieņēmumiem.

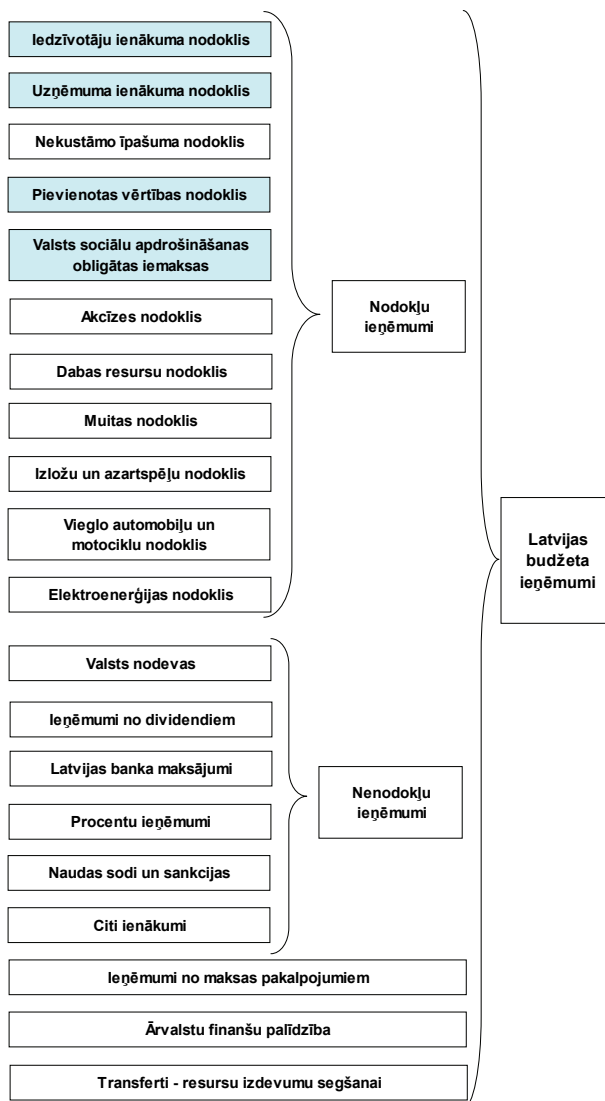
Faktiski valsts budžets – tas ir neliels likums (8 lapas) un 15 tabulas.

Alternatīvais budžets pēc formas ir priekšlikums par grozījumiem valdības likumprojektā par 2010.gada valsts budžetu, pēc būtības – tas ir pilnvērtīgs 2010.gada valsts budžets.

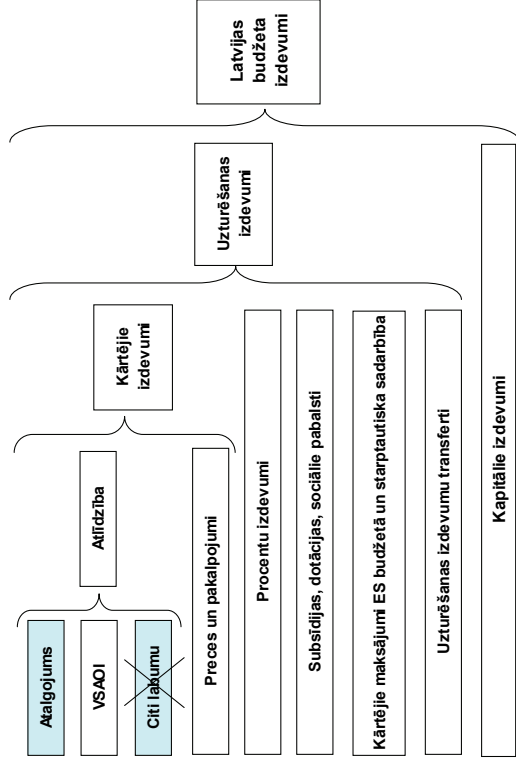
Sastādot alternatīvo budžetu, Saskaņas centra speciālisti ir vadījušies no sekojošiem principiem:

- nesalauzt valsts institūciju finansēšanas mehānismu, kurš ir ietverts valsts budžetā;
- nepasliktināt pašvaldību finansējumu;
- nesamazināt sociālās programmas;
- saglabāt valsts saistību izpildes līmeņus;
- saglabāt iepļānoto Eiropas līdzekļu izmantošanu tautsaimniecībā;
- samazināt valsts budžeta deficītu uz valsts izdevumu samazinājumu rēķinu;
- ievērot visas ārvalstu aizdēvēju prasības.

4. Latvijas budžeta ieņēmumu un izdevumu struktūra



Latvijas valsts budžeta ieņēmumu daļa sastāv no piecām daļām – nodokļu ieņēmumi, nenodokļu ieņēmumi, ieņēmumi no maksas pakalpojumiem, ārvalstu finanšu palīdzības un budžeta resursu pārdalīšanas (transferti). Vislielāko budžeta ieņēmumu daļu nodrošina 11 nodokļi. **Ar krāsu ir atzīmēti tās budžeta ieņēmumu daļas, kurās alternatīvajā budžetā ir izdarīti grozījumi.**



Latvijas valsts budžeta izdevumu daļa sastāv no pakāpeniski apvienotiem izdevumiem, tai skaitā no divām pamatdaļām – (1) uzturēšanas izdevumiem un kapitālizdevumiem. Uzturēšanas izdevumi nodrošina divu funkciju finansēšanu – (1) valsts iestādes uzturēšanu un (2) valsts funkciju izpildi.

Valsts iestādes uzturēšanas izdevumi ir kārtējie izdevumi, kas sedz valsts institūciju materiālos izdevumus (telpas uzturēšanas vai nomas izdevumi, komunālie pakalpojumi, kantora izmaksas) un darbspēka izmaksas. Darbspēku uzturēšanas izdevumi ir atīdzība. Tā sevī ietver – atalgojumu vai bruto darba algu, sociālos maksājumus (VSAOI) un papildu labumus, ko saņem strādājošie valsts sektorā.

Valsts funkcijas izpildes ir sadalītas trīs daļās – (1) procentu maksājumi vai valsts parādu apkalpošana, (2) subsīdijas un dotācijas, tas ir, sociālās programmas, veselības, izglītības, pašvaldības finansējums, ka arī Eiropas fondu līdzfinansējums, (3) Latvijas maksājumi ES budžetā un daļbmaksa starptautiskas organizācijas. Ceturtnā daļa – tā ir budžeta resursu pārdalīšana (transferti).

Ar krāsu ir atzīmēti tās budžeta izdevumu daļas, kurās alternatīvajā budžetā ir izdarīti grozījumi.

5. Latvijas budžeta izdevumu korekcija alternatīvajā budžetā

Latvijas valsts budžetā izdevumi ir atšifrēti divos pielikumos – pielikumā Nr.3 un pielikumā Nr.4. Trešajā pielikumā visi valsts budžeta līdzekļi ir sadalīti starp budžeta subjektiem ar to sadalījumu divos virzienos – (1) valsts pamatfunkcijas īstenošana un (2) ES politiku instrumentu un pārējās āfp līdzfinansēto projektu un pasākumu īstenošanas. Ceturtnā pielikumā valsts budžeta līdzekļi ir sadalīti starp budžeta subjektiem ar to sadalījumu starp programmām, kuras īsteno šis budžeta objekts.

Par budžeta subjektu ir uzskatāmas ministrijas un valsts iestādes. **Kopumā valsts budžets plāno izdevumus un segšanas avotus 26 institūcijām un vēl trim izdevumu grupām** – mērķdotācijas pašvaldībām, dotācijas pašvaldībām un gadskārtējā valsts budžeta izpildes procesā pārdaļamais finansējums.

Budžetu subjekti un tā programmas:

01. Valsts prezidenta kanceleja	12.00.00	Kara muzejs
03.00.00 Vēsturnieku komisijas darbības nodrošināšana	22.00.00	Nacionālie bruņotie spēki
04.00.00 Valsts prezidenta darbības nodrošināšana	28.00.00	Geodēzija un kartogrāfija
05.00.00 Valsts valodas komisijas darbības nodrošināšana	30.00.00	Valsts aizsardzības politikas realizācija
06.00.00 Stratēģiskās analīzes komisijas darbības nodrošināšana	31.00.00	Militārpersonu pensiju fonds
07.00.00 Valsts Heraldikas komisijas darbības nodrošināšana	33.00.00	Aizsardzības īpašumu pārvaldīšana
	34.00.00	Jaunsardzes centrs
	73.00.00	Pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansētie projekti
02. Saeima	11. Ārlietu ministrija	
01.00.00 Saeimas darbības nodrošināšana	01.00.00	Ārlietu pārvalde
02.00.00 Iemaksas starptautiskajās organizācijās	02.00.00	Iemaksas starptautiskajās organizācijās
04.00.00 NATO Parlamentārās Asamblejas sesijas Latvijā finansiālā nodrošināšana	06.00.00	Latvijas institūts
	07.00.00	Attīstības sadarbības projekti un starptautiskā palīdzība
	70.00.00	Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana
	71.00.00	Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansēto programmu, projektu un pasākumu īstenošana
03. Ministru kabinets	12. Ekonomikas ministrija	
01.00.00 Ministru kabineta darbības nodrošināšana, valsts pārvaldes politika	24.00.00	Statistiskās informācijas nodrošināšana
19.00.00 Valsts administrācijas skola	25.00.00	Uzņēmējdarbības un uz zināšanām balstītas ekonomikas veicināšana
63.00.00 Eiropas Sociālā fonda (ESF) projektu un pasākumu īstenošana	26.00.00	Godīgas konkurences nodrošināšana, iekšējā tirgus un patērētāju tiesību aizsardzība
70.00.00 Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana	27.00.00	Valsts atbalsta politikas ieviešana
	28.00.00	Ārējās ekonomiskās politikas ieviešana
	29.00.00	Enerģētikas politika
	30.00.00	Tūrisma politikas ieviešana
	31.00.00	Nozares politiku veidošana un vadība
	32.00.00	Mājokļu politikas ieviešana
	60.00.00	Eiropas komunikāciju tīklu projektu un pasākumu īstenošana
	62.00.00	Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projektu un pasākumu īstenošana
04. Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs	63.00.00	Eiropas Sociālā fonda (ESF) projektu un pasākumu īstenošana
01.00.00 Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs		
02.00.00 Operatīvās darbības pasākumu nodrošināšana		
70.00.00 Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana		
70.06.00 Operatīvās darbības materiāltehniskā nodrošināšana		
05. Tiesībsarga birojs		
01.00.00 Tiesībsarga birojs		
10. Aizsardzības ministrija		
06.00.00 Valsts drošības aizsardzība		

- 67.00.00 Eiropas Kopienas iniciatīvas projektu un pasākumu īstenošana
- 69.00.00 3.mērķa "Eiropas teritoriālā sadarbība" pārrobežu sadarbības programmu, projektu un pasākumu īstenošana
- 70.00.00 Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana
- 71.00.00 Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansēto programmu, projektu un pasākumu īstenošana

13. Finanšu ministrija

- 30.00.00 Finansiālās un fiskālās politikas veidošana un valsts budžeta izstrāde
- 31.00.00 Budžeta izpilde un valsts parāda vadība
- 32.00.00 Iepirkumu uzraudzības birojs
- 33.00.00 Valsts ieņēmumu un muitas politikas nodrošināšana
- 37.00.00 Legālai preču aprītei nepieciešamās dokumentācijas nodrošināšana
- 38.00.00 Eiropas Savienības finansēto programmu ieviešana
- 39.00.00 Uzraudzība un kontrole
- 41.00.00 Maksājumu nodrošināšana citām valsts iestādēm un personām
- 42.00.00 Valsts budžeta aizdevumi un to atmaksāšana
- 61.00.00 Kohēzijas fonda (KF) projektu un pasākumu īstenošana
- 62.00.00 Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projektu un pasākumu īstenošana
- 70.00.00 Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana
- 71.00.00 Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansēto programmu, projektu un pasākumu īstenošana
- 72.00.00 Latvijas un Šveices sadarbības programmas finansēto projektu un pasākumu īstenošana
- 73.00.00 Pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansētie projekti

14. Iekšlietu ministrija

- 01.00.00 Iekšlietu politikas plānošana
- 02.00.00 Iekšlietu ministrijas vienotā sakaru un informācijas sistēma
- 06.00.00 Valsts policijas darbība
- 07.00.00 Ugunsdrošība, glābšana un civilā aizsardzība
- 09.00.00 Drošības policijas darbība
- 10.00.00 Valsts robezsardzes darbība
- 11.00.00 Pilsongārbas un migrācijas lietas
- 14.00.00 Augstākā izglītība
- 33.00.00 Bērna piedzimšanas pabalsti amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm
- 38.00.00 Fiziskā sagatavotība, veselības un sociālā aprūpe
- 40.00.00 Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu darbības nodrošinājums

- 62.00.00 Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projektu un pasākumu īstenošana
- 67.00.00 Eiropas Kopienas iniciatīvas projektu un pasākumu īstenošana
- 69.00.00 3.mērķa "Eiropas teritoriālā sadarbība" pārrobežu sadarbības programmu, projektu un pasākumu īstenošana
- 70.00.00 Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana
- 71.00.00 Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansēto projektu un pasākumu īstenošana

15. Izglītības un zinātnes ministrija

- 01.00.00 Vispārējā izglītība
- 02.00.00 Profesionālās izglītības mācību iestādes
- 03.00.00 Augstākā izglītība
- 04.00.00 Valsts valodas politika un pārvalde
- 05.00.00 Zinātne
- 06.00.00 Nozares vadība
- 07.00.00 Informācijas tehnoloģiju attīstība un uzturēšana izglītībā, Microsoft figuma un projektu nodrošināšana
- 09.00.00 Sports
- 10.00.00 Dotācija brīvpusdienu nodrošināšanai 1.klases izglītojamiem
- 11.00.00 Augstākās izglītības padome
- 42.00.00 Padotības iestādes un to pasākumi
- 62.00.00 Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projektu un pasākumu īstenošana
- 63.00.00 Eiropas Sociālā fonda (ESF) projektu un pasākumu īstenošana
- 70.00.00 Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana
- 71.00.00 Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansēto projektu un pasākumu īstenošana
- 73.00.00 Pārējās ārvalstu finanšu palīdzības finansētie projekti

16. Zemkopības ministrija

- 20.00.00 Pārtikas drošība un kvalitāte, dzīvnieku veselība
- 21.00.00 Valsts atbalsts lauksaimniecības un lauku attīstībai, sabiedriskā finansējuma administrēšana un valsts uzraudzība lauksaimniecībā
- 22.00.00 Cilvēkresursu attīstība
- 24.00.00 Meža resursu ilgtspējīgas saglabāšana
- 25.00.00 Zivju resursu ilgtspējīgas saglabāšana
- 26.00.00 Zemes resursu ilgtspējīgas saglabāšana
- 27.00.00 Augu veselība un augu aprītes uzraudzība
- 28.00.00 Politikas plānošana, īstenošana un uzraudzība
- 64.00.00 Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda (ELGF) projektu un pasākumu īstenošana
- 65.00.00 Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai (ELFLA) projektu un pasākumu īstenošana

66.00.00	Eiropas Zivsaimniecības fonda (EZF) projektu un pasākumu īstenošana	08.00.00	Valsts valodas centrs
69.00.00	3.mērķa "Eiropas teritoriālā sadarbība" pārrobežu sadarbības programmu, projektu un pasākumu īstenošana	11.00.00	Tiesu ekspertīžu zinātniskā pētniecība
70.00.00	Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana	16.00.00	Patentu valde
71.00.00	Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansēto programmu, projektu un pasākumu īstenošana	18.00.00	Zaudējumu atīdzība nepamatoti aizturētajām, arestētajām un notiesātajām personām
17. Satiksmes ministrija		24.00.00	Ieslodzījuma vietas
03.00.00	Nozares vadība	27.00.00	Datu aizsardzība
09.00.00	Iemaksas starptautiskajās organizācijās	34.00.00	Probācijas dienests
23.00.00	Valsts autoceļu fonds	35.00.00	Maksātnespējīgo darba devēju darbinieku prasījumu apmierināšana
26.00.00	Ostu attīstības fonds	36.00.00	Tiesas
31.00.00	Sabiedriskais transports	39.00.00	Dotācija Latvijas Politiski represēto biedrībai
40.00.00	Autotransporta inspekcijas darbības nodrošināšana	43.00.00	Satversmes aizsardzība
44.00.00	Aviācijas drošības, glābšanas un medicīniskās palīdzības funkciju nodrošināšana starptautiskajā lidostā "Rīga"	45.00.00	Juridiskās palīdzības nodrošināšana
60.00.00	Eiropas komunikāciju tīklu projektu un pasākumu īstenošana	46.00.00	Valsts nozīmes pasākumu norises nodrošināšana starptautiskas nozīmes svētvietā Aglonā
61.00.00	Kohēzijas fonda (KF) projektu un pasākumu īstenošana	53.00.00	Nevalstisko organizāciju atbalsts un sabiedrības integrācijas politikas īstenošana
62.00.00	Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projektu un pasākumu īstenošana	54.00.00	Uzturēdžekļu garantiju fonds
70.00.00	Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana	55.00.00	Sabiedrības integrācijas fonds
18. Labklājības ministrija		57.00.00	Valsts zemes dienests
01.00.00	Politikas plānošana un ieviešanas uzraudzība	62.00.00	Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projektu un pasākumu īstenošana
04.00.00	Valsts atbalsts sociālajai apdrošināšanai	63.00.00	Eiropas Sociālā fonda (ESF) projektu un pasākumu īstenošana
05.00.00	Valsts sociālie pakalpojumi	67.00.00	Eiropas Kopienas iniciatīvas projektu un pasākumu īstenošana
07.00.00	Darba tirgus attīstība	70.00.00	Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana
20.00.00	Valsts sociālie pabalsti	71.00.00	Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansēto projektu un pasākumu īstenošana
21.00.00	Darba apstākļu uzlabošana	21. Vides ministrija	
22.00.00	Bērnu tiesību aizsardzības nodrošināšana	01.00.00	Nozaru vadība
62.00.00	Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projektu un pasākumu īstenošana	21.00.00	Vides aizsardzības fonds
63.00.00	Eiropas Sociālā fonda (ESF) projektu un pasākumu īstenošana	23.00.00	Vides politikas īstenošana
70.00.00	Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana	24.00.00	Dabas aizsardzība
71.00.00	Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansēto programmu, projektu un pasākumu īstenošana	27.00.00	Klimata pārmaiņu finanšu instruments
73.06.00	Ārvalstu finanšu palīdzības finansēto projektu īstenošana labklājības nozarē	28.00.00	Meteoroloģija un bīstamo atkritumu pārvaldība
19. Tieslietu ministrija		61.00.00	Kohēzijas fonda (KF) projektu un pasākumu īstenošana
01.00.00	Centrālais aparāts	62.00.00	Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projektu un pasākumu īstenošana
02.00.00	Uzņēmumu reģistra attīstība	69.00.00	3.mērķa "Eiropas teritoriālā sadarbība" pārrobežu sadarbības programmu, projektu un pasākumu īstenošana
05.00.00	Naturalizācija	70.00.00	Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana
20. Kultūras ministrija		71.00.00	Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansēto projektu un pasākumu īstenošana
		52.00.00	Valsts nozīmes pasākumu norises nodrošināšana starptautiskas nozīmes svētvietā Aglonā
		53.00.00	Nevalstisko organizāciju atbalsts un sabiedrības integrācijas politikas īstenošana
		54.00.00	Uzturēdžekļu garantiju fonds
		55.00.00	Sabiedrības integrācijas fonds
		57.00.00	Valsts zemes dienests
		62.00.00	Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projektu un pasākumu īstenošana
		63.00.00	Eiropas Sociālā fonda (ESF) projektu un pasākumu īstenošana
		67.00.00	Eiropas Kopienas iniciatīvas projektu un pasākumu īstenošana
		70.00.00	Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana
		71.00.00	Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansēto projektu un pasākumu īstenošana
		43.00.00	Satversmes aizsardzība
		45.00.00	Juridiskās palīdzības nodrošināšana
		46.00.00	Valsts nozīmes pasākumu norises nodrošināšana starptautiskas nozīmes svētvietā Aglonā
		53.00.00	Nevalstisko organizāciju atbalsts un sabiedrības integrācijas politikas īstenošana
		54.00.00	Uzturēdžekļu garantiju fonds
		55.00.00	Sabiedrības integrācijas fonds
		57.00.00	Valsts zemes dienests
		62.00.00	Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projektu un pasākumu īstenošana
		63.00.00	Eiropas Sociālā fonda (ESF) projektu un pasākumu īstenošana
		67.00.00	Eiropas Kopienas iniciatīvas projektu un pasākumu īstenošana
		70.00.00	Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana
		71.00.00	Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansēto projektu un pasākumu īstenošana
		22.00.00	Kultūrpārvaldība
		29.00.00	Profesionālā māksla

20.00.00	Kultūrizglītība	03.00.00	Prokuroru uzdienas pensijas
21.00.00	Kultūras mantojums		
22.00.00	Kultūras projekti un investīcijas		
62.00.00	Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projektu un pasākumu īstenošana	35. Centrālā vēlēšanu komisija	
67.00.00	Eiropas Kopienas iniciatīvas projektu un pasākumu īstenošana	01.00.00	Vispārējā vadība
70.00.00	Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana	02.00.00	Saeimas vēlēšanas
71.00.00	Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansēto programmu, projektu un pasākumu īstenošana	37. Centrālā zemes komisija	
73.00.00	Pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansētie projekti	01.00.00	Zemes reformas īstenošana Latvijas Republikā
	24. Valsts kontrole	47. Radio un televīzija	
01.00.00	Valsts kontrole	01.00.00	Nozares vadība
	28. Augstākā tiesa	02.00.00	Radioprogrammu veidošana un izplatīšana
01.00.00	Tiesa	03.00.00	Televīzija
	29. Veselības ministrija	58. Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija	
01.00.00	Nozares vadība	21.00.00	Atbalsts plānošanas reģioniem
01.01.00	Veselības aprūpes centrālā vadība	22.00.00	Valsts reģionālās attīstības politikas īstenošana
02.00.00	Medicīnas izglītība	27.00.00	Politiku veidošana un vadība
06.00.00	Kultūra	28.00.00	Pašvaldību attīstības nacionālie atbalsta instrumenti
33.00.00	Veselības aprūpes nodrošināšana	62.00.00	Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projektu un pasākumu īstenošana
37.00.00	Starptautisko saistību un līgumu izpildes nodrošināšana	69.00.00	3.mērķa "Eiropas teritoriālā sadarbība" pārrobežu sadarbības programmu, projektu un pasākumu īstenošana
39.00.00	Specializētās veselības aprūpes nodrošināšana	70.00.00	Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana
40.00.00	E-veselības pamatnostādņu ieviešana	71.00.00	Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansēto programmu, projektu un pasākumu īstenošana
45.00.00	Ārstniecības finansējuma administrēšana	73.00.00	Pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansētie projekti un pasākumi
46.00.00	Veselības aprūpes inspekcija		
47.00.00	Veselības aprūpes ekonomiskā novērtēšana	62. Mērķdotācijas pašvaldībām	
48.00.00	Medikamentu un medicīnas preču novērtēšana un reģistrācija	01.00.00	Mērķdotācijas izglītības pasākumiem
63.00.00	Eiropas Sociālā fonda (ESF) projektu un pasākumu īstenošana	05.00.00	Mērķdotācijas pašvaldībām – pašvaldību izglītības iestāžu pedagogu darba samaksai un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām
70.00.00	Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana	64. Dotācija pašvaldībām	
71.00.00	Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta finansēto programmu, projektu un pasākumu īstenošana	01.00.00	Dotācija pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda
	30. Satversmes tiesa	74. Gadskārtējā valsts budžeta izpildes procesā pārdalāmais finansējums	
01.00.00	Tiesa	01.00.00	Apropiācijas rezerve
	32. Prokuratūra	02.00.00	Līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem
01.00.00	Prokuratūras iestāžu uzturēšana	80.00.00	Nesadalītais finansējums Eiropas Savienības politikas instrumentu un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansēto projektu un pasākumu īstenošanai
02.00.00	Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršana		

Katra no šīm programmām sastāv no atsevišķiem izdevumu un ieņēmumu posteņiem. Ieņēmumu posteņi kopumā ir resursi izdevumu segšanai. Gan ieņēmumu, gan izdevumu

posteņiem ir sava, noteikta struktūra. Mēs pievērsim uzmanību programmas izdevumu struktūrai.

Valsts budžeta izdevumu, kā bija parādīts iepriekš (zīmējums 4. nodaļā), sastāv no divām pamat grupām – (1) uzturēšanas izdevumiem un (2) kapitāliem izdevumiem. Savukārt **uzturēšanas izdevumi sastāv no kārtējiem izdevumiem un citiem izdevumiem** – procentu maksājumiem, maksājumi ES budžetā un starptautiskās sadarbības maksājumiem, subsīdijām, dotācijām, sociāliem pabalstiem un uzturēšanas izdevumu transfertiem.

Alternatīvā budžeta koncepcija paredz valsts aparātā strādājošo darbinieku atalgojuma samazinājumu. Tā ir arī Starptautiskā Valūtas fonda un EK prasība par strukturālām reformām. Darbinieku atalgojums ir kārtējo izdevumu sastāvdaļa, šajā izdevumu posteņī tās nosaukums ir „atlīdzība”.

Atlīdzība pēc būtības un pēc budžeta sastādīšanas instrukcijas ir atalgojums jeb darba alga un darba devēja sociālais maksājums (VSAOI). Darba devēja sociālais maksājumus pēc spēkā esošā likuma ir 24.09 %, un tas nozīmē, ka koeficientam starp diviem izdevumu radītājiem „atlīdzība” un „atalgojums” ir jābūt 1.2409. Pēc faktiski plānotiem valsts budžeta datiem tas ir:

Likums „Par valsts budžetu 2009.gadam” līdz 01.07.2009.g.	Likums „Par valsts budžetu 2009.gadam” ar grozījumiem pēc 01.07.2009.g.	Likumprojekts „Par valsts budžetu 2010.gadam” uz 01.10.2010.g.	Alternatīvais budžets 2010.gadam uz 01.10.2010.g.
1.41	1.37	1.33	1.17

Šo plānoto koeficientu nesakrīšana ar likuma normām parāda, cik daudz labumu valdība iepļānoja un nodrošināja ministrijās un aģentūrās strādājošiem salīdzinājumā ar privāto sektoru. Ekonomikas krīzes apstākļos tas ir nepareizi un kopumā tas sastāda:

- 2009.gada 1.pusgadā 51.7 milj.Ls,
- 2009.gada 2.pusgadā 26.4 milj.Ls,
- 2010.gads pēc plāna 32.3 milj.Ls.

Tādēļ, sastādot alternatīvo budžetu, ir nolemts pielīdzināt valsts iestādēs strādājošo atalgojumu privātā sektorā strādājošiem – visas izmaksas darba ņēmējiem ir applicamas ar sociāliem maksājumiem un nekādas izmaksas ārpus tām, kas ir paredzētas Darba likumā, darbiniekiem nav izmaksājamas. Papildu izmaksas valsts iestādēs strādājošiem virs tā, kas ir paredzēts Darba likumā, diemžēl ir ierakstītas arī valdības piedāvātā likumprojektā par vienotu atalgojumu sistēmu. Krīzes apstākļos vajag samazināt gan valsts izdevumus kopumā, gan cilvēku skaitu, kuri ir algoti tieši no budžeta (ministriju un aģentūru darbinieki). Šīs strukturālās reformas valdība 2009.gada 10 mēnešos nav izdarījusi.

Kopējais darbinieku skaits (faktiski vietu skaits) 2009.gadā ir samazināts par 9.454 vienībām. Likvidētas divas ministrijas un viens dienests. 2010.gadā ir plānots samazinājums vēl 10.800 cilvēkiem. Kopējais plānotais štatu samazinājums valsts iestādēs – 25.5 %. Vienlaicīgi vidējās darba algas samazinājums ir tikai 23.5 %. Tas nozīmē, ka daļēji ir pat algas pieaugums vai saglabājas iepriekšējā perioda līmeņi.

Alternatīvajā budžetā nav plānots samazināt darbinieku skaitu, salīdzinot ar valdības variantu, bet ir samazināta darba alga visiem darbiniekiem pa 10 % (izņemot nodokļu inspekciju un Iekšlietas ministrijas iestādēs darbiniekiem) un dažās nozarēs vadības atalgojums par neefektīvu darbību samazināts pa 25 un 50 procentiem. Vienlaicīgi ir piemēroti sociālie maksājumi pēc jaunas, pazeminātas likmes. Rezultāti ir apkopti tabulā:

	līdz 2009.g.01.07		pēc 2009.g.01.07.		2010.g.valdības budžeta plāns		2010.g.alternatīvais budžets	
	amatu skaits	vidējā darba alga	amatu skaits	vidējā darba alga	amatu skaits	vidējā darba alga	amatu skaits	vidējā darba alga
01. Valsts prezidenta kanceleja	92	1 225.74	88	891.21	73	844.22	73	759.80
02. Saeima	772	1 130.64	772	792.75	703	801.32	703	721.18
03. Ministru kabinets	218	1 389.29	195	1 051.83	146	934.01	146	830.69
04. Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs	154	1 113.80	147	835.13	147	845.14	147	760.62
05. Tiesībsarga birojs	51	1 135.11	47	941.53	39	766.37	39	689.73
10. Aizsardzības ministrija	8 069	726.14	7 391	564.68	6 337	530.53	6 337	506.43
11. Ārlietu ministrija	702	1 868.83	594	1 579.17	515	1 443.73	515	1 299.36
12. Ekonomikas ministrija	1 541	971.16	1 199	866.69	1 204	766.09	1 204	550.64
13. Finanšu ministrija	6 241	670.95	4 677	622.59	4 595	591.58	4 595	532.42
14. Iekšlietu ministrija	18 575	458.75	17 202	401.28	15 200	375.82	15 200	374.27
15. Izglītības un zinātnes ministrija	11 136	755.30	8 971	392.90	3 235	838.14	3 235	794.27
16. Zemkopības ministrija	5 096	708.71	4 256	581.19	3 321	539.86	3 321	417.81
17. Satiksmes ministrija	347	1 121.35	334	871.08	181	810.54	181	481.58
18. Labklājības ministrija	5 164	571.35	4 882	502.80	4 548	411.95	4 548	360.76
19. Tieslietu ministrija	8 737	550.03	7 790	477.78	7 409	415.91	7 409	370.94
21. Vides ministrija	1 664	506.68	940	641.79	861	482.77	861	365.68
22. Kultūras ministrija	3 277	844.44	2 881	560.22	3 612	325.43	3 612	284.48
24. Valsts kontrole	197	1 050.23	163	975.03	163	795.60	163	716.04
28. Augstākā tiesa	203	1 056.56	167	1 023.13	166	869.53	166	782.58
29. Veselības ministrija	5 462	548.67	5 729	434.80	5 437	471.38	5 437	405.29
30. Satversmes tiesa	36	1 237.67	36	1 051.13	36	897.37	36	807.63
32. Prokuratūra	1 004	939.56	947	826.05	916	692.38	916	623.14
35. Centrālā vēlēšanu komisija	19	786.52	19	786.52	18	730.11	18	657.10
36. Bērnu, ģimenes un sabiedrības integrācijas lietu ministrija	270	560.33	217	435.67				
37. Centrālā zemes komisija	8	630.00	8	505.26	8	471.22	8	424.09
47. Radio un televīzija	24	787.12	19	710.64	16	651.04	16	585.94
57. Īpašu uzdevumu ministra elektroniskās pārvaldes lietās sekretariāts	98	1 003.79						
58. Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija	252	1 573.00	284	1 181.27	269	1 340.78	269	960.45
Kopā	79 409	653.56	69 955	513.84	59 155	500.04	59 155	451.58

Kā redzams no tabulas datiem, vidējā alga starp ministriņām ir diezgan atšķirīga – vislielākā ir Ārlietu ministriņā un Reģionālās attīstības ministriņā, vismazākā ir Kultūras ministriņā. Arī pēc kārtējā samazinājuma darba alga valsts iestādēs paliek lielāka par vidējo darba samaksu Latvija kopumā, kura 2009.gadā jūnijā (jaunāku datu nav) bija tikai 481 Ls.

Neskatoties uz bruto algas samazinājumu, alternatīvā budžeta koncepcija nodrošina valsts iestāžu darbiniekiem neto algas pieaugumu:

	līdz 2009.g.01.07	pēc 2009.g.01.07	2010.g. valdības budžets	2010.g. alternatīvais budžets
Bruto alga	653.56	513.84	500.04	451.58
VSAOI	58.82	46.25	45.00	31.61
neapliekamais minimums	90.00	35.00	25.00	165.00
algas nodoklis 23 %	116.09	99.50	98.91	58.64
neto alga	478.65	368.09	356.13	361.33

Samazinot darba algu, alternatīvajā budžetā uz tā rēķina ir iegūta ekonomija 96,5 milj.Ls apmērā. Vienlaicīgi, pārrēķinot valsts pamatbudžeta izdevumus, ir panākta ministrijas ieņēmumu un izdevumu izlīdzināšana, lai nerastos deficīts. **Valdības 2010.gada budžetā dažu ministriju darbības bija iepļānotas ar deficītu, alternatīvajā budžetā izdevās no tā izvairīties – izņēmums ir Satiksmes ministrija.** Pārrēķina rezultāti ir apkopti tabulā:

	Valdības 2010.gada budžets			Alternatīvais 2010.gada budžets		
	ieņēmumi	izdevumi	starpība	ieņēmumi	izdevumi	starpība
01. Valsts prezidenta kanceleja	2 243 732	2 243 732	0	2 098 746	2 098 746	0
02. Saeima	12 975 612	12 975 612	0	10 427 951	10 427 951	0
03. Ministru kabinets	4 202 203	4 202 203	0	3 841 828	3 841 828	0
04. Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs	2 445 598	2 445 598	0	2 050 137	2 050 137	0
05. Tiesībsarga birojs	558 901	558 901	0	489 799	489 799	0
10. Aizsardzības ministrija	134 281 248	134 281 248	0	113 011 328	113 011 328	0
11. Ārlietu ministrija	24 956 576	24 956 576	0	23 453 745	23 453 745	0
12. Ekonomikas ministrija	43 191 317	42 305 654	885 663	31 172 411	31 172 411	0
13. Finanšu ministrija	576 825 506	577 026 946	-201 440	569 381 147	569 381 147	0
14. Iekšlietu ministrija	159 863 801	158 267 929	1 595 872	141 949 605	141 949 605	0
15. Izglītības un zinātnes ministrija	181 216 289	179 018 000	2 198 289	174 193 673	174 193 673	0
16. Zemkopības ministrija	278 208 322	274 495 136	3 713 186	265 660 602	265 660 602	0
17. Satiksmes ministrija	178 654 051	191 284 944	-12 630 893	177 241 731	189 872 626	-12 630 895
18. Labklājības ministrija	172 119 965	172 119 965	0	167 838 278	167 838 278	0
19. Tieslietu ministrija	96 361 338	93 654 740	2 706 598	83 901 539	83 901 539	0
21. Vides ministrija	176 682 856	176 595 037	87 819	174 467 966	174 467 966	0
22. Kultūras ministrija	67 741 696	67 741 696	0	64 552 671	64 552 671	0
24. Valsts kontrole	2 642 381	2 642 381	0	2 289 187	2 289 187	0
28. Augstākā tiesa	2 387 236	2 387 236	0	2 063 175	2 063 175	0
29. Veselības ministrija	405 592 362	404 328 000	1 264 362	398 139 240	395 998 433	2 140 807
30. Satversmes tiesa	624 908	624 908	0	539 808	539 808	0
32. Prokuratūra	11 264 591	11 264 591	0	9 840 716	9 840 716	0
35. Centrālā vēlēšanu komisija	2 409 226	2 409 226	0	2 112 992	2 112 992	0
37. Centrālā zemes komisija	71 265	71 265	0	63 769	63 769	0
47. Radio un televīzija	8 792 871	8 792 871	0	8 768 753	8 768 753	0
58. Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija	54 211 549	54 211 549	0	51 809 403	51 809 403	0
Kopā	2 600 525 400	2 600 829 400	-304 000	2 481 360 200	2 491 773 742	-10 413 542

6. Latvijas budžeta ieņēmumu korekcija alternatīvajā budžetā

Latvijas valsts budžeta ieņēmumu lielākā daļa formējas uz nodokļu ieņēmumu rēķina. Šodien Latvijā saskaņā ar likumu „Par nodokļiem un nodevām” pastāv 11 nodokļi. Analizējot katru no šiem nodokļiem, alternatīvās budžeta koncepcijas izstrādes gaitā bija pieņemts lēmums – koriģēt tikai piecus. Valdības budžets paredz izmaiņas sešos nodokļos.

Alternatīvā budžeta koncepcija par nodokļu likmes izmaiņām kopā ar valsts budžeta izdevumu samazinājumu nodrošinās Latvijas ekonomiskās krīzes apstādināšanu.

6.1. Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI)

Sociālie maksājumi veido valsts speciālā budžeta ienākumus. Šodien šo maksājumu pamatlīkme ir 33.09 %, tai skaitā 24.09 % maksā darba devējs un 9 % maksā darba ņēmējs. Šī nodokļu likme paliek nemainīga jau vairāk nekā 10 gadus un veido ļoti lielus izdevumus privāta sektorā. Pēc būtības darba samaksa uzņēmējiem sadalās tā – 1 Ls ir izmaksājams cilvēkam uz rokas un 1 Ls aiziet valsts budžetā nodokļu veidā (VSAOI un algas nodoklis).

Valdības likumprojektā par 2010.gada budžetu nav plānotas izmaiņas šo maksājumu likmēs. **Alternatīvajā budžetā ir piedāvāts samazināt šo maksājumu pamatlīkmi līdz 24.09 %, tai skaitā 17.09 % maksā darba devējs un 7 % maksā darba ņēmējs.**

Maksājumu likmes samazinājums valsts speciālā budžetā samazina ieņēmumus par 91.5 milj.Ls, kurus plānots segt no valsts pamatbudžeta izdevumu samazinājumiem (tas mums veido 96.5 milj.Ls) vai no citu nodokļu ieņēmumu palielinājumiem. Šo budžeta samazinājumu summu var proporcionāli sadalīt starp speciālā budžeta apakšbudžetiem vai arī neproporcionāli, vairāk novirzot uz nodarbinātības vai pensijas budžetiem.

Šis nodokļu ieņēmumu veids ir viens no tiem, kurā 2008.-2009.g. pilnībā ir izpildāms plāns. Pat 2010.gada budžetā valdība ir iepļānojusi segt valsts konsolidētā budžeta deficītu daļēji no speciālā budžeta naudas pārpalikuma. Alternatīvā budžetā nav plānots grozīt sociālo maksājumu ieņēmumus pārdaļē starp apakšbudžetiem, bet transfertu analīze liecina, ka šī budžetā ir „naudas spēlēšanās”, kurā slēpjas līdzekļu rezerves.

Visvairāk rezerves ir invaliditātes, maternitātes un slimības budžetā un darba negadījumu budžetā, jo no slimības naudas par slimības 10 pirmām dienām maksā uzņēmums, nevis valsts budžets, un vidēji slimības dienu skaits nepārsniedz 10 dienas. Tādēļ **alternatīvā budžeta koncepcija paredz nepieņemt valdības likumprojektus par vēl vienu sociālās programmas samazinājumu.** Pie tam jāmin tas fakts, ka sociālās programmas samazinājums, kurš bija ieviests no 2009.gada 01.jūlija (visas pensijas samazinājums pa 10 %, strādājošiem pensionāriem pensijas samazinājums pa 70 %, maternitātes pabalstu un ģimeņu pabalstu samazinājums), pamatojumu aprēķins saturēja matemātisku kļūdu apmērā 50 milj.Ls apmērā un faktiskais efekts pēc 2009.gada jūlija - oktobra (izdevumu samazinājums) ir par pusi mazāks, nekā bija plānots.

Sociālu maksājumu likmes samazinājums nodrošinās uzņēmumu izdevumu samazinājumu un apgrozījumu līdzekļu palielinājumu. No otras puses, tas var apstādināt biznesa bēgšanu ēnā.

6.2. Akcīzes nodoklis

Valdības budžets paredz palielināt akcīzes nodokļu likmes tabakas izstrādājumiem un dažādiem alkoholiskiem dzērieniem. Bet pēc veiktās analīzes ir noteikts, ka akcīzes nodokļa likmju paaugstināšana 2009.gadā noveda pie nelegāla tabakas izstrādājuma pieauguma pat līdz 36 % no visas tabakas izstrādājuma patēriņa. Vienlaikus akcīzes nodokļu ieņēmumi 2009.gada 10 mēnešu laikā ir saņemti par 15.3 % mazāk, nekā bija plānots likumā „Par valsts budžetu 2009.gadam”. Nesaņemti no šī nodokļa ieņēmumu summa ir 96.4 milj.Ls par 2009.gada janvāri – oktobri.

Tādēļ alternatīvā budžeta nostādne attiecībā uz akcīzes nodokli par tabakas izstrādājumiem ir viennozīmīga – vairāk likmi nepaaugstināt, jo

- ir sasniegtas ES direktīvas normas par akcīzes nodokļa lielumu attiecībā uz tabakas izstrādājumiem un nav lietderīgi turpināt to paaugstināt tādēļ, ka tas var novest tikai pie budžeta ieņēmumu krituma;
- ekonomiskās sakarības nosaka, ka cenas nepaaugstināšana ilgstošā laika posmā rada cilvēku pieradumu pie paaugstinātām cenām, kā rezultātā pieaug realizācija kopā ar nodokļu ieņēmumiem valsts budžetā;
- lai mazinātu nelegālo tabakas izstrādājumu apgrozījumu, vajag nodrošināt cenas nemainību un pastiprināt cīņu pret cigarešu kontrabandu, kura lielākā daļā nāk tieši no nelegālās ražošanas rietumu pusē.

Kopējo šo nodokļu ieņēmumu prognozi budžētā alternatīvais budžets nemaina. Tas paliek plānotā līmenī 477 milj.Ls. Vienīgais plānots nepaaugstināt akcīzes nodokļa likmes uz tabakas izstrādājumiem.

Pēdējie valdības piedāvājumi par akcīzes nodokļa ieviešanu gāzei, lai nodrošinātu budžeta ieņēmumu paaugstināšanu, rezultātu nesiegs. Akcīzes nodoklis uz gāzi nozīmē tikai vienīgi automātisku cenu kāpumu un ekonomikas samazinājumu.

6.3. Nekustāmā īpašuma nodoklis

Valdības budžets paredz palielināt nekustāmā īpašuma nodokļa likmi no 1.0 % līdz 1.5 % un palielināt nodokļa objektu grupas.

Pašreiz ar nekustāmā īpašumu nodokli apliekami visi zemes gabali un ēkas, kuras ir izmantojamas saimnieciskās darbībās. Nodoklis ir aprēķināms no objekta kadastrālās vērtības. Pēdējo reizi kadastrālo vērtību Valsts zemes dienests ir pārskatījis 2008.gadā, tā rezultātā šis nodoklis krietni pieaug. Bet pēc šīs vērtības pārskatīšanas nekustāmo īpašumu tirgus cenas ir kritušās, tādēļ kadastrālā vērtība ir jāpārskata. **Izejot no tā un ņemot vērā valdības solījumu par kadastrālās vērtības pārskatīšanu, var gaidīt, ka 2010.gadā šis nodoklis nodokļu maksātājiem nepieaugs.**

Papildus pastāvošiem nekustāmā īpašuma nodokļa objektiem valdība piedāvā aplikt ar nodokli inženiertehniskās būves un dzīvojamās platības (mājas un dzīvokļus). Strīdus izsauc nodokļu piemērošana dzīvojamām platībām, pēc mūsu viedokļa, nodokļu likme ir piedāvāta pietiekoši maza 0.3 % no kadastrālās vērtības un tādēļ šī nodokļu daļa ir jāieved, lai paaugstinātu dzīvojamās platības īpašnieku atbildību.

Alternatīvā budžeta koncepcijā nav iebildes par nekustāmā īpašuma nodokļa izmaiņām. Mēs arī neapšaubām šī nodokļa ieņēmumu apjomu. Visi šī nodokļa ieņēmumi nodrošina pašvaldību budžeta ieņēmumus.

6.4. Pievienotās vērtības nodoklis

Pievienotās vērtības nodoklis (PVN) nodrošina vislielāko valsts budžeta nodokļu ieņēmumu daļu. No 2009.gada 01.janvāra šī nodokļa likmes tika paaugstinātas – pamatlikme no 18 % līdz 21 % un papildu likme no 5 % līdz 10 %. Paaugstināšanas mērķis – palielināt valsts budžeta ieņēmumus.

Pēc 10 mēnešiem, kad tiek pielietotas šīs likmes, ir redzams, ka mērķis nav sasniegts. 2009.gada janvārī – oktobrī šī nodokļa ieņēmumi sastādīja 682.1 milj.Ls. Pēc plāna – prognoze, kas bija apstiprināta uz 2009.gada 01.janvāri, šo nodokļu ieņēmumu nesāņemšanas apjoms ir 353.3 milj.Ls. Pēc plāna – prognoze samazinājumam, kas notiek uz 2009.gada 01.jūliju, šo nodokļu ieņēmumu nesāņemšanas apjoms ir 5.98 milj.Ls. Tātad **valdības plāns – nodrošināt budžeta nodokļu ieņēmumu pieaugumu ar PVN likmes paaugstināšanu pilnībā nav realizējies. Sasniegts pilnīgi pretējais – PVN ieņēmumu kritums, tai skaitā arī pret 2008.gada līmeni.**

Mūsu analīze un aprēķini par PVN ieņēmumu zudumiem 2009.gadā no PVN likmes paaugstināšanas rāda, ka 9 mēnešu laikā Latvija ir reāli pazaudējusi šo nodokli 170 milj.Ls apmēra. Aprēķins ir izdarīts, pamatojoties uz mazumtirdzniecības ikmēneša aprožējumu dinamiku salīdzinājuma ar PVN ikmēneša ieņēmumu summas valsts budžetā. Analītiskie aprēķini ir veikti par 2006.-2009.gadam. Pamatojoties uz šiem aprēķiniem un plānojot mazumtirdzniecības kritumu 2010.gadā, salīdzinot ar 2009.gadu, vēl pa 10 % (tā kā valdība plāno IKP samazinājumu) ir saprognozēti PVN ieņēmumi alternatīvā budžetā. Pie tam ir ieplānots PVN likmes samazinājums – pamatlikmes no 21 % līdz 18 % un papildu likmes no 10 % līdz 9 % (tai skaitā pārvedot uz šo pazemināto likmi pārtikas preces). **Analītiskais aprēķins – prognoze parāda iespēju saņemt PVN ieņēmumus 2010.gadā 873.62 milj.Ls apmērā pret valdības plānotiem 690.5 milj.Ls ar paaugstināta nodokļu likmes saglabāšanu. Tātad kopējais plānu pieaugums 183.12 milj.Ls, ja būs pieņemts lēmums par PVN likmes samazinājumu.**

PVN likmes samazinājums automātiski nozīme cenas kritumu un iekšzemes pieprasījumu pieaugumu, ka arī brīvprātīgu nodokļu maksāšanas pieaugumu un ēnas ekonomikas samazinājumu. Lai nodrošinātu šo pieprasījumu ar naudas līdzekļiem alternatīvais budžets ieplāno palielināt neto algas apmēru, paaugstinot neapliekamo minimuma lielumu (no 35 Ls pēc 2009.gada 01.jūlija un no 25 Ls pēc valdības plāna uz 2010.gada 01.janvāri līdz 165 Ls – iztikas minimuma līmenim). Papildu pamatu cenu kritumam alternatīvais budžets nodrošina ar sociālu maksājumu likmes samazinājumu.

Pēdējais valdības plāns, lai nodrošinātu valsts budžeta ieņēmumus, vēl paaugstināt PVN likmes no 21 % līdz 23 % ir pilnīgi neadekvāts. 2009.gadā no PVN likmes paaugstināšanas pie mazumtirdzniecības apjoma krituma nodoklis nav iekāšēts 170 milj.Ls apmēra pie nosacījuma, ka likme būtu palikusi 2008.gada līmenī. Ja nodokļu likme vēl tiks paaugstināta, 2010.gada ieņēmumu prognoze no PVN vēl mazināsies, nevis pieaugs, kā to plāno valdība. Un automātiski pieaugs ēnu ekonomika.

6.5. Uzņēmuma ienākuma nodoklis

Izmaiņas uzņēmuma ienākuma nodoklī (UIN) valdības budžets uz 2010.gadu neparedz. Alternatīvais budžets arī neparedz šī nodokļa likmes izmaiņas un neapšauba šī nodokļa ieņēmumu prognozes. Valdības budžetā UIN ieņēmumu prognoze ir noteikta 77 milj.Ls. **Alternatīvā budžeta koncepcija piedāvā ievest šī nodokļa sadali starp diviem budžetiem – valsts un pašvaldības budžetiem.** Saskaņā ar likumu „Par nodokļiem un nodevām” (4.p.l.d.) Latvijā pastāv vienota ienākumu nodokļa sistēma un tādēļ, ja iedzīvotāju ienākuma nodoklis ir pārdalāms starp diviem budžetiem, tādu pašu pieeju ir jāizmanto arī pret uzņēmuma ienākuma nodokli.

Piedāvāta pārdales proporcija – 13 % no 15 % aprēķinātā nodokļa uzņēmums iemaksā valsts budžetā un 2 % no 15 % aprēķinātā nodokļa uzņēmums pa taisno iemaksā pašvaldības budžetā pēc savas juridiskās adreses. Tas kopumā nodrošinās pašvaldības budžetiem 10.27 milj.Ls ieņēmumu pieaugumu un, galvenais, stimulēs pašvaldības interesi biznesu attīstīt tieši viņu teritorijā.

Šis pārdales vajadzība ir saistīta arī ar to, ka, pabeidzot reģionālu reformu, valdība paplašina pašvaldības funkcijas, bet finansējuma apjoms nav palielināts (iedzīvotāju ienākuma nodokļa daļa, kura pienākas pašvaldībām uz 2010.gadu samazināta no 83 % līdz 80 %). Vienlaikus krīzes apstākļos palielinājās pašvaldības izdevumu slodze pēc sociālām programmām. Tādēļ vajag palielināt pašvaldības neatkarību no centra, no valdības lēmumiem. alternatīvā budžeta koncepcija to arī paredz.

6.6. Iedzīvotāju ienākuma nodoklis

Iedzīvotāju ienākuma nodoklis (IIN) pēc Latvijā pastāvošās nodokļu sistēmas ir otrais nodoklis, kurš veido pašvaldības budžeta ieņēmumus. Pirmais ir nekustāmā īpašuma nodoklis, kurš 100 % apmērā ir ieskaitāms pašvaldības budžetā. IIN ir ieskaitāms pašvaldības budžetā, pamatojoties uz ik gadu pārskatāmu proporciju. 2009.gadam sadale bija noteikta tā – 17 % valsts budžetā un 83 % pašvaldības budžetā. Uz 2010.gadu proporcija ir mainīta – 20 % valsts budžetā un 80 % pašvaldības budžetā. Alternatīvā budžeta koncepcija neapstrīd šo sadali, jo tas ir saskaņots ar Latvijas Pašvaldību savienību (2009.gada 27.oktobra vienošanas protokols).

Alternatīvā budžeta koncepcija paredz ievest progresīvu IIN skalu ar neapliekamā minimuma palielināšanu un atbalsīt valdības piedāvājumu par papildu likmes ieviešanu uz kapitāla pieaugumu, bet korektā formā. Valdība ir piedāvājusi ieviest papildu IIN likmi 10 % uz kapitāla ienākumiem – uz dividendēm, uz depozītu un noguldījumu procentu ieņēmumiem, uz ieņēmumiem no kapitāla daļas atsavināšanu. Šo papildu nodokļu ieviešana nav pretlikumīga un tai ir ekonomiska jēga. Bet problēma ir tā, ka valdība vēlas ieviest šo nodokli ar atpakaļejošu datumu – aplikt ar nodokli šos ienākumus ne pēc to iegūšanas brīža (kas ir loģiski un patiesāk), bet pēc to izmaksāšanas brīža. Praksē tas nozīmē, ka nodokli būs jau jāmaksā no tiem ienākumiem, kuri veidojas no 2009.gada darījumiem, no kuriem tie nebija plānoti, ja tie būs saņemti 2010.gadā. Normāli būtu, lai ienākumu saņēmējiem to aplikšana ar nodokli būtu zināma pirms ienākumu saņemšanas plānošanas. **Tādēļ alternatīvā budžeta ietvaros ir piedāvāts ieviest iedzīvotāju ienākuma nodokli no kapitāla pieauguma uz tiem ienākumiem, kuri veidojas, sākot no 2010.gada 01.janvāra.** Bet pret ienākumiem, kuri ir izveidojušies līdz 2009.gada 31.decembrim un

neatkarīgi no to izmaksas brīža, pielietot šodien pastāvošo kārtību (neaplikšanu ar nodokli). Šī pieeja dos iespēju bankām tehniski sagatavoties nodokļu ieviešanai, jo šodien valdības plānoto nodokli no kapitāla pieauguma nav tehniskas iespējas izpildīt.

Alternatīvā budžeta pieeja arī nenovedīs pie lielas noguldījumu izplūdes no Latvijas komercbankām. Paaugstināt šī nodokļa likmi virs 10 % (līdz 15 %), kā to pēdēja laikā piedāvā valdība, arī nav lietderīgi, jo atkal būs pārkāpts likums „Par nodokļiem un nodevām”. Uzņēmuma ienākumu nodokļu likme attiecībā uz nodokli no kapitāla ir jau sen noteikta 10% līmenī. Tāpat nedrīkst paaugstināt IIN likmi par fiziskas personas ienākumiem no saimnieciskās darbības (kā to plāno izdarīt valdība). Tai ir jāpaliek 15 % līmenī, lai būtu viena līmenī ar UIN, kas ir nodoklis no juridiskās personas saimnieciskās darbības.

Alternatīvā budžeta koncepcija piedāvā progresīvu IIN skalu tā sastāvdaļai – algas nodoklim. Progresīvās skalas piedāvājums balstās uz pastāvošu algas nodokļu aprēķinu shēmu, kura paredz neapliekamo minimumu un atvieglojumu pielietošanu. Tādēļ nodokļu likme nevar būt noteikta 0 %, un alternatīvā budžeta koncepcija piedāvā zemāko nodokļa likmi atstāt šodienas līmenī un lēni to paaugstināt līdz 35 % -

- no 0 līdz 500 latiem – 23 % (68,7 % strādājošo),
- no 501 līdz 850 latiem – 25 % (18,4 % strādājošo),
- no 851 līdz 1.275 latiem – 27 % (5,4 % strādājošo),
- no 1.276 līdz 2.250 latiem – 30 % (6,7 % strādājošo),
- no 2.250 līdz 3.250 latiem – 33 % (0,5 % strādājošo),
- 3.251 lats un vairāk – 35 % (0,4 % strādājošo).

Kā ir redzams no progresīvas skalas apraksta, lielākā daļa no darbiniekiem turpinās maksāt nodokli pēc zemākas likmes. Šis progresīvās skalas variants neparedz ienākumu kopēju salikšanu gada beigās un nodokļu pārrēķinu pēc lielākas likmes. Nodoklis no algas būs pielietojams tikai pēc cilvēka darba vietas – tur kur ir iesniegta nodokļu grāmatiņa ar neapliekamo ienākumu un atvieglojumu piemērošanu un tur, kur nodokļu grāmatiņa nav iesniegta - bez tiem. Tas nedaudz sarežģīs Gada ienākumu deklarācijas aizpildīšanu tiem, kuriem ir ienākumi gan no algota darba, gan no saimnieciskās darbības.

Kopā ar progresīvo skalu alternatīvais budžets piedāvā neapliekamo minimumu 165 Ls apmērā – tas ir iztikas minimums pēc LR CSP datiem, - un atvieglojumi par apgadāmo personu ½ daļu no neapliekamā minimuma. **Rezultātā notiks nodokļu slodzes pārdale no tiem, kuri saņem atalgojumu nelielā apmērā uz tiem, kuri saņem lielāku.**

Nākamajā lapā ir dota tabula ar nodokļu slodzes aprēķinu. No šiem datiem labi ir redzama alternatīvā budžeta priekšrocība, salīdzinot ar pastāvošo nodokļu aprēķinu un valdības piedāvāto 2010.gadam. **Alternatīvā budžeta koncepcija palielina neto algas summas, kas nodrošinās iekšzemes pieprasījumu pieaugumu un kopā ar to mazumtirdzniecības pieaugumu, kas savukārt nodrošinās PVN ieņēmumu savākšanu.** No otras puses, no tabulas labi redzams, kā pārdalās nodokļu slodze starp nabadzīgiem un bagātiem. **Kopumā tas dos ēnas ekonomikas samazinājumu un nodokļu iekasēšanas pieaugumu.**

Pēdējais valdības piedāvājums par IIN likmes paaugstināšanu visiem no 23 % līdz 25 vai pat līdz 26 % nodokļu ieņēmumu pieaugumu nenodrošinās.

Bruto alga	VSAO 19 %	līdz 2009.g.01.07.				pēc 2009.g.01.07.			
		Neapliekamais minimums	IIN 23 %	Neto alga	Nodokļu slodze, %	Neapliekamais minimums	IIN 23 %	Neto alga	Nodokļu slodze, %
180.00	16.20	90.00	16.97	146.83	18.43	35.00	29.62	134.18	25.46
200.00	18.00	90.00	21.16	160.84	19.58	35.00	33.81	148.19	25.91
300.00	27.00	90.00	42.09	230.91	23.03	35.00	54.74	218.26	27.25
400.00	36.00	90.00	63.02	300.98	24.76	35.00	75.67	288.33	27.92
500.00	45.00	90.00	83.95	371.05	25.79	35.00	96.60	358.40	28.32
600.00	54.00	90.00	104.88	441.12	26.48	35.00	117.53	428.47	28.59
700.00	63.00	90.00	125.81	511.19	26.97	35.00	138.46	498.54	28.78
800.00	72.00	90.00	146.74	581.26	27.34	35.00	159.39	568.61	28.92
850.00	76.50	90.00	157.21	616.30	27.49	35.00	169.86	603.65	28.98
1 000.00	90.00	90.00	188.60	721.40	27.86	35.00	201.25	708.75	29.13
1 275.00	114.75	90.00	246.16	914.09	28.31	35.00	258.81	901.44	29.30
2 000.00	180.00	90.00	397.90	1 422.10	28.90	35.00	410.55	1 409.45	29.53
2 250.00	202.50	90.00	450.23	1 597.28	29.01	35.00	462.88	1 584.63	29.57
3 000.00	270.00	90.00	607.20	2 122.80	29.24	35.00	619.85	2 110.15	29.66
3 250.00	292.50	90.00	659.53	2 297.98	29.29	35.00	672.18	2 285.33	29.68
3 500.00	315.00	90.00	711.85	2 473.15	29.34	35.00	724.50	2 460.50	29.70

Bruto alga	no 2010.g.01.01. - valdība				no 2010.g.01.01. - alternatīvais budžets				
	Neapliekamais minimums	IIN 23 %	Neto alga	Nodokļu slodze, %	VSAOI 7 %	Neapliekamais minimums	IIN 23 %	Neto alga	Nodokļu slodze, %
180.00	25.00	31.92	131.88	26.74	12.60	165.00	0.55	2.40	7.31
200.00	25.00	36.11	145.89	27.06	14.00	165.00	4.83	21.00	9.42
300.00	25.00	57.04	215.96	28.01	21.00	165.00	26.22	114.00	15.74
400.00	25.00	77.97	286.03	28.49	28.00	165.00	47.61	207.00	18.90
500.00	25.00	98.90	356.10	28.78	35.00	165.00	69.00	300.00	20.80
600.00	25.00	119.83	426.17	28.97	42.00	165.00	90.39	393.00	22.07
700.00	25.00	140.76	496.24	29.11	49.00	165.00	111.78	486.00	22.97
800.00	25.00	161.69	566.31	29.21	56.00	165.00	133.17	579.00	23.65
850.00	25.00	172.16	601.35	29.25	59.50	165.00	143.87	625.50	23.93
1 000.00	25.00	203.55	706.45	29.36	70.00	165.00	175.95	765.00	24.60
1 275.00	25.00	261.11	899.14	29.48	89.25	165.00	234.77	1 020.75	25.41
2 000.00	25.00	412.85	1 407.15	29.64	140.00	165.00	389.85	1 695.00	26.49
2 250.00	25.00	465.18	1 582.33	29.67	157.50	165.00	443.33	1 927.50	26.70
3 000.00	25.00	622.15	2 107.85	29.74	210.00	165.00	603.75	2 625.00	27.13
3 250.00	25.00	674.48	2 283.03	29.75	227.50	165.00	657.23	2 857.50	27.22
3 500.00	25.00	726.80	2 458.20	29.77	245.00	165.00	710.70	3 090.00	27.31

Kopējais alternatīvā budžetu koncepcijas ietvaros nodokļu ieņēmumu pieaugums ir 82.205.533 Ls valsts budžetā un 13.773.043 Ls pašvaldības budžetā.

7. Latvijas valsts budžeta pamatrādītāji

	Valdības plāns, Ls	Alternatīvais budžets, Ls	Starpība. Ls
KA Valsts budžeta ieņēmumi (PA + SA)	3 781 888 682	3 864 094 215	82 205 533
Valsts pamatbudžeta ieņēmumi (bruto)	2 610 673 848	2 784 403 775	173 729 927
Nodokļu ieņēmumi	1 436 014 098	1 609 744 025	173 729 927
Ienākuma nodokļi	233 075 527	223 685 454	-9 390 073
Ieņēmumi no iedzīvotāju ienākuma nodokļa	156 075 527	156 952 121	876 594
Ieņēmumi no juridisko personu ienākuma nodokļa	77 000 000	66 733 333	-10 266 667
Uzņēmumu ienākuma nodoklis	77 000 000	66 733 333	-10 266 667
Nodokļi par pakalpojumiem un precēm	1 188 688 571	1 350 675 271	161 986 700
Pievienotās vērtības nodoklis	690 500 000	873 620 000	183 120 000
Akcīzes nodoklis	477 055 271	477 055 271	0
Nodokļi atsevišķām precēm un pakalpojumu veidiem	16 243 300	16 243 300	0
Vieglo automobiļu un motociklu nodoklis	2 797 300	2 797 300	0
Elektroenerģijas nodoklis	1 140 000	1 140 000	0
Azartspēļu nodoklis	11 706 000	11 706 000	0
Izložu nodoklis	600 000	600 000	0
Nodokļi un maksājumi par tiesībām lietot atsevišķas preces	4 890 000	4 890 000	0
Dabas resursu nodoklis	4 890 000	4 890 000	0
Muitas nodoklis	14 250 000	14 250 000	0
Nenodokļu ieņēmumi	315 103 729	315 103 729	0
Ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un citi pašu ieņēmumi – kopā	74 002 534	74 002 534	0
Ārvalstu finanšu palīdzība	785 553 487	785 553 487	0
PA Valsts pamatbudžeta ieņēmumi (neto)	2 610 673 848	2 784 403 775	173 729 927
Valsts speciālā budžeta ieņēmumi (bruto)	1 188 633 939	1 097 109 545	-91 524 394
Nodokļu ieņēmumi	1 103 467 751	1 011 943 357	-91 524 394
Sociālās apdrošināšanas iemaksas – kopā	1 103 467 751	1 011 943 357	-91 524 394
Nenodokļu ieņēmumi	67 617 973	67 617 973	0
Ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un citi pašu ieņēmumi – kopā	129 110	129 110	0
Transferti	17 419 105	17 419 105	0
<i>minus transferts no valsts pamatbudžeta</i>	<i>17 419 105</i>	<i>17 419 105</i>	<i>0</i>
SA Valsts speciālā budžeta ieņēmumi (neto)	1 171 214 834	1 079 690 440	-91 524 394
KB Valsts budžeta izdevumi (KB1+KB2)	4 347 973 488	4 330 891 765	-17 081 723
KB1 Valsts budžeta uzturēšanas izdevumi (PB1+SB1)	4 202 822 384	4 165 664 762	-37 157 622
KB2 Valsts budžeta kapitālie izdevumi (PB2+SB2)	145 151 104	165 227 003	20 075 899
Valsts budžeta finansiālā bilance (KA-KB)	-566 084 806	-466 797 550	99 287 256
Finansēšana	566 084 806	557 180 408	-8 904 398
Aizņēmumi	394 038 630	385 134 232	-8 904 398
Aizdevumi	-100 000 000	-100 000 000	0
Naudas līdzekļi	272 046 176	272 046 176	0
Maksas pakalpojumu un citu pašu ieņēmumu naudas līdzekļu atlikumu izmaiņas palielinājums (-) vai samazinājums (+)	-12 048 583	-12 048 583	0
Ārvalstu finanšu palīdzības naudas līdzekļu atlikumu izmaiņas palielinājums (-) vai samazinājums (+)	13 822 201	13 822 201	0

	Valdības plāns, Ls	Alternatīvais budžets, Ls	starpība. Ls
Valsts speciālā budžeta naudas līdzekļu atlikumu izmaiņas palielinājums (-) vai samazinājums (+)	170 272 558	170 272 558	0
Naudas līdzekļu aizdevumiem atlikumu izmaiņas palielinājums (-) vai samazinājums (+)	100 000 000	100 000 000	0
Valsts pamatbudžeta izdevumi (bruto)	3 006 696 092	2 990 545 909	-16 150 183
<i>minus transferts valsts speciālajam budžetam</i>	<i>17 419 105</i>	<i>17 419 105</i>	0
PB Valsts pamatbudžeta izdevumi (neto)	2 989 276 987	2 973 126 804	-16 150 183
Valsts pamatbudžeta uzturēšanas izdevumi (bruto)	2 861 553 495	2 825 327 413	-36 226 082
<i>minus transferts valsts speciālajam budžetam</i>	<i>17 419 105</i>	<i>17 419 105</i>	0
PB1 Valsts pamatbudžeta uzturēšanas izdevumi (neto)	2 844 134 390	2 807 908 308	-36 226 082
Valsts pamatbudžeta kapitālie izdevumi (bruto)	145 142 597	165 218 496	20 075 899
PB2 Valsts pamatbudžeta kapitālie izdevumi (neto)	145 142 597	165 218 496	20 075 899
Valsts pamatbudžeta finansiālā balance	-396 022 244	-206 142 134	189 880 110
Finansēšana	396 022 244	296 524 992	-99 497 252
Aizņēmumi	394 248 626	294 751 374	-99 497 252
Aizdevumi	-100 000 000	-100 000 000	0
Naudas līdzekļi	101 773 618	101 773 618	0
Maksas pakalpojumu un citu pašu ieņēmumu naudas līdzekļu atlikumu izmaiņas palielinājums (-) vai samazinājums (+)	-12 048 583	-12 048 583	0
Ārvalstu finanšu palīdzības naudas līdzekļu atlikumu izmaiņas palielinājums (-) vai samazinājums (+)	13 822 201	13 822 201	0
Naudas līdzekļu aizdevumiem atlikumu izmaiņas palielinājums (-) vai samazinājums (+)	100 000 000	100 000 000	0
Valsts speciālā budžeta izdevumi (bruto)	1 358 696 501	1 357 764 961	-931 540
SB Valsts speciālā budžeta izdevumi (neto)	1 358 696 501	1 357 764 961	-931 540
Valsts speciālā budžeta uzturēšanas izdevumi (bruto)	1 358 687 994	1 357 756 454	-931 540
SB1 Valsts speciālā budžeta uzturēšanas izdevumi (neto)	1 358 687 994	1 357 756 454	-931 540
Valsts speciālā budžeta kapitālie izdevumi (bruto)	8 507	8 507	0
SB2 Valsts speciālā budžeta kapitālie izdevumi (neto)	8 507	8 507	0
Valsts speciālā budžeta finansiālā balance	-170 062 562	-260 655 416	-90 592 854
Finansēšana	170 062 562	260 655 416	90 592 854
Aizņēmumi	-209 996	90 382 858	90 592 854
Naudas līdzekļi	170 272 558	170 272 558	0
Valsts speciālā budžeta naudas līdzekļu atlikumu izmaiņas palielinājums (-) vai samazinājums (+)	170 272 558	170 272 558	0
Procentos no IKP:			
<i>Valsts budžeta ieņēmumi</i>	<i>31.80</i>	<i>32.49</i>	<i>0.69</i>
<i>Valsts budžeta izdevumi</i>	<i>36.56</i>	<i>36.42</i>	<i>-0.14</i>
Valsts budžeta finansiālā balance	-4.76	-3.93	0.83
<i>IKP milj. Latu</i>	<i>11 891.50</i>	<i>11 891.50</i>	<i>0.00</i>

Starptautiskā Valūtas fonda un EK prasības attiecībā uz Latvijas valsts konsolidētā budžeta deficītu 2010.gadā – ne vairāk kā 5 % no IKP (iekšzemes kopprodukta). Alternatīvais budžets to nodrošina pilnā apmēra. Valdības budžets formāli nodrošina, bet ja veiktu tā pārrēķinu, ņemot vērā matemātiskas kļūdas, deficīts būs lielāks.

8. Latvijas pašvaldību budžeta ieņēmumu plāns

	Valdības plāns, Ls	Alternatīvais budžets, Ls	Starpība. Ls
Ieņēmumi - kopā	1 183 720 627	1 197 493 670	13 773 043
Nodokļu ieņēmumi	684 862 108	698 635 151	13 773 043
Ieņēmuma nodokļi	624 302 108	638 075 151	13 773 043
Ieņēmumi no iedzīvotāju ieņēmuma nodokļa	624 302 108	627 808 484	3 506 376
Uzņēmumu ieņēmuma nodoklis	0	10 266 667	10 266 667
Nekustamā īpašuma nodoklis	60 560 000	60 560 000	0
Nekustamā īpašuma nodoklis par zeme	39 040 000	39 040 000	0
Nekustamā īpašuma nodoklis par ēkām	21 520 000	21 520 000	0
Nenodokļu ieņēmumi	25 800 000	25 800 000	0
Ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un citi pašu ieņēmumi – kopā	69 000 000	69 000 000	0
<i>Transferti</i>	<i>169 555 000</i>	<i>169 555 000</i>	<i>0</i>
Mērķdotācijas pašvaldību izglītības iestāžu profesionālās ievirzes mūzikas un mākslas izglītības programmu pedagogu darba samaksai un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām - Kultūras ministrija	7 600 000	7 600 000	0
Izglītības un zinātnes ministrija	5 885 000	5 885 000	0
Līdzekļi mācību literatūras iegādei	200 000	200 000	0
Finansējums jaunatnes politikas valsts programmas īstenošanai un dažādu citu sadarbības projektu īstenošanai	100 000	100 000	0
Mērķdotācija pašvaldību izglītības iestāžu profesionālās ievirzes sporta izglītības programmu pedagogu darba samaksai un valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām	3 200 000	3 200 000	0
Dotācija brīvpusdienu nodrošināšanai 1.klases skolēniem	2 300 000	2 300 000	0
Pasaules Bankas aizdevuma Izglītības sistēmas attīstības projekta apakšprogrammai A "Izmaksu efektivitāte" atmaksa	85 000	85 000	0
Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrija	1 970 000	1 970 000	0
Vienreizēja dotācija novadu pašvaldību infrastruktūras attīstībai	1 570 000	1 570 000	0
Plānošanas reģionu, rajonu un vietējo pašvaldību teritorijas plānojumu un to grozījumu izstrādei	80 000	80 000	0
Pašvaldību publiskajām bibliotēkām bezmaksas interneta un datoru izmantošanai	320 000	320 000	0
Dotācija zaudējumu segšanai sabiedriskā transporta pakalpojumu sniedzējiem - Satiksmes ministrija	50 100 000	50 100 000	0
mērķdotācijas uzturēšanas izdevumiem pašvaldībām:	14 920 000	14 920 000	0
subsīdijas un dotācijas pārvadātajiem reģionālajos starppilsētu nozīmes maršrutos	35 180 000	35 180 000	0
Vides ministrija	104 000 000	104 000 000	0
Klimata pārmaiņu finanšu instrumenta projektu finansējums pašvaldību komersantiem	17 300 000	17 300 000	0
Klimata pārmaiņu finanšu instrumenta projektu finansējums pašvaldībām	21 300 000	21 300 000	0
Kohēzijas fonda projektu finansējums pašvaldību komersantiem	49 100 000	49 100 000	0
Kohēzijas fonda projektu finansējums pašvaldībām	16 300 000	16 300 000	0

	Valdības plāns, Ls	Alternatīvais budžets, Ls	Starpība. Ls
Zemkopības ministrija	17 300 000	17 300 000	0
Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda pasākumu īstenošana	2 500 000	2 500 000	0
Eiropas Lauksaimniecības Fonda lauku attīstībai projektu un pasākumu īstenošana	14 800 000	14 800 000	0
Valsts budžeta dotācijas uzturēšanas izdevumiem pašvaldībām	9 852 897	0	-9 852 897
Valsts budžeta mērķdotācijas uzturēšanas izdevumiem pašvaldībām - mērķdotācijas pedagogu atalgojums	204 280 622	214 133 519	9 852 897
Valsts autoceļu fonds	20 370 000	20 370 000	0
no dabas resursu nodokļa	2 000 000	2 000 000	0
no ziedojumiem no dāvinājumiem	2 500 000	2 500 000	0
paši ieņēmumi	4 200 000	4 200 000	0
pārējie ieņēmumi	11 670 000	11 670 000	0

Valdības budžetā nav kopsavilkumu tabulas ar plānotiem pašvaldību ieņēmumiem. Likumprojektam tikai ir pievienots vienošanās protokols ar Latvijas Pašvaldību savienību. **Alternatīvajam budžetam ir pievienots 16.pielikums, kurā ir apkopti dati par plānotiem pašvaldību ieņēmumiem un no kura ir redzams solītais ienākumu pieaugums.**

Nākamā lapā ir dota tabula ar kopējiem rezultātiem. Alternatīvais budžets ir salīdzināts gan ar valdības iesniegto budžetu, gan ar 2009.gada pirmo un grozīto budžetu, gan ar 2008.gada budžeta plānu un izpildes datiem. Tas viss labi parāda, ka jau, sākot ar 2008.gadu, valsts budžeta plāni nav izpildāmi, un jau 2009.gada budžeta sastādīšanā bija jāmaina pieeja. Bet tas nenotika, šā iemesla dēļ 2009.gada budžeta izpilde ir skumīga un tādēļ ir jāmaina 2010.gada budžeta sastādīšanas noteikumi.

2010. gada alternatīvā budžeta salīdzinājums ar valdības budžetu un 2008.–2009. gada budžetiem

	2008. gads		2009. gads			2010. gads		
	plāns	fakts	plāns 1. variants uz 01.01.2009	plāns 2. variants no 01.07.2009	fakts - prognoze	valdības budžets	alternatīvais budžets	starpība alternatīva - valdība
Valsts konsolidētais budžets								
Ieņēmumi, Ls	5 265 495 070	4 668 100 094	5 461 609 066	4 022 543 416	3 985 191 465	3 781 888 682	3 864 094 215	82 205 533
Izdevumi, Ls	4 876 433 139	4 744 878 057	5 791 293 866	4 453 375 482	4 648 317 809	4 347 973 488	4 330 891 765	-17 081 723
Starpība, Ls	389 061 931	-76 777 963	-329 684 800	-430 832 066	-663 126 344	-566 084 806	-466 797 550	99 287 256
% IKP	2.36	-0.47	-1.85	-3.32	-5.38	-4.76	-3.93	0.83
IKP milj.Ls	16 519.2	16 243.2	17 820.8	12 980.9	12 320.0	11 891.5	11 891.5	0
Valsts pamatbudžets								
Ieņēmumi, Ls	3 815 525 443	3 243 765 420	3 697 626 027	2 776 227 197	2 718 783 497	2 610 673 848	2 784 403 775	173 729 927
Izdevumi, Ls	4 053 649 837	3 897 268 298	3 928 281 197	3 234 776 348	3 213 254 261	3 006 696 092	2 990 545 909	-16 150 183
Starpība, Ls	-238 124 394	-653 502 878	-230 655 170	-458 549 151	-494 470 764	-396 022 244	-206 142 134	189 880 110
Valsts speciālais budžets - sociālais budžets								
Ieņēmumi, Ls	1 466 762 515	1 441 126 594	1 781 488 152	1 263 145 800	1 283 140 075	1 188 633 939	1 097 109 545	-91 524 394
Izdevumi, Ls	1 225 598 433	1 213 835 273	1 557 201 803	1 469 293 131	1 451 795 655	1 358 696 501	1 357 764 961	-931 540
Starpība, Ls	241 164 082	227 291 321	224 286 349	-206 147 331	-168 655 580	-170 062 562	-260 655 416	-90 592 854
Pašvaldību budžeti								
Ieņēmumi, Ls	1 793 270 141	1 792 349 102	1 399 161 982	1 412 132 023	1 139 705 623	1 183 720 627	1 197 493 670	13 773 043
Izdevumi, Ls	1 988 658 007	1 888 704 220	1 542 007 640	1 596 399 925	1 131 470 350			
Starpība, Ls	-195 387 866	-96 355 118	-142 845 658	-184 267 902	8 235 273			

9. Latvijas valsts alternatīvā budžeta koncepcija

1. Makroekonomiskā attīstība

1.1. Ārējā ekonomiskā vide 2010.gadā

Gaidāms, ka 2010.gadā pasaules ekonomiskā lejupslīde kopumā apstāsies. Tas notiks, pateicoties ražošanas pieaugumam Ķīnā, Indijā, Brazīlijā, Krievijā un Dienvidaustrumāzijas valstīs. Ražošanas līmenis ASV paliks iepriekšējā līmenī. Eiropas Savienībā nākamgad atsevišķās valstīs gaidāma dažāda ekonomiskā virzība. Vācijā, Francijā un Polijā būs stagnācija. Lielbritānijā, Spānijā, Skandināvijas valstīs un vairākās Austrumeiropas valstīs turpināsies lēna lejupslīde. Tāpēc nav gaidāma kapitālieguldījumu un kredītu plūsmas atjaunošanās no tām valstīm, kuras Latvijai to nodrošināja agrāk. Šajās valstīs nav gaidāms arī pieprasījuma pieaugums pēc tradicionālajām Latvijas eksporta precēm.

Diez vai situācija būtiski mainīsies arī nākamajā, 2011.gadā. ASV dolāra kurss droši vien kritīsies, un uz tā fona pieaugs eiro kurss, kas Latvijas precēm neļaus iziet augošajos tirgos ārpus eirozonas.

Tātad ārējā ekonomiskā vide Latvijai un tās ekonomikai izrādīsies nelabvēlīga un ilgstošā laika posmā nevarēs veicināt krīzes pārvarēšanu Latvijas ekonomikā.

1.2. Makroekonomiskās situācijas analīze 2009.gadā

Pēdējo piecu gadu laikā gandrīz divas trešdaļas Latvijas ekonomiskās attīstības apjoma nodrošināja ārvalstu investīcijas, finansiālā palīdzība un kredīti. Diemžēl tie netika izmantoti, lai attīstītu savus ekonomiskos resursus, bet gan kalpoja ārvalstu preču noieta infrastruktūras izveidošanai, ārvalstu banku peļņas gūšanai, apkalpoja svešu kapitālu un preču tranzīta plūsmas, nodrošināja eksporta jomas pakalpojumu attīstību. Turklāt vietējā rūpniecība un lauksaimnieciskā ražošana minētajā laika posmā praktiski neattīstījās, celtniecības apjomi auga tikai sakarā ar ārvalstu kapitālieguldījumu apkalpošanu. Tas viss radīja ļoti lielas disproporcijas tautsaimniecības reālajā sektorā.

Nepilnības Latvijas nodokļu sistēmā pēdējo gadu laikā veicināja starptautisko spekulatīvo līdzekļu pieplūdumu banku sistēmā un nekustamā īpašuma darījumu jomā. Tas viss izraisīja plaša patēriņa preču cenu būtisku celšanos (2007.gadā - par 10,1 %, 2008.gadā - par 15,4 %), nepamatotu algas palielināšanos, nepamatotu izdevumu pieaugumu valsts sektora. Finanšu krīzes sākumā šie spekulatīvie līdzekļi no Latvijas ekonomikas aizplūda uz valstīm ar prognozējamāku finanšu un banku sistēmu, un radās problēma, kā cenas un ienākumus sabalansēt ar reālajām izmaksām.

Tautsaimniecības pārkaršanu veicināja augstais lata kurss, kas uzturēja importa pieaugumu un mazināja Latvijas preču eksporta iespējas. Taču lata kursa pārvērtēšana, tā devalvācija, nenodrošinās gaidāmo ekonomikas atlabšanas efektu, kas tradicionāli saistīts ar eksporta pieaugumu līdztekus nacionālās valūtas vērtības samazināšanai. Pasaules ekonomiskās krīzes apstākļos valstis tiecas aizvērt iekšējo tirgu, lai aizsargātu vietējos ražotājus. Turklāt Latvijas ekonomika rada zemu pievienoto vērtību un iepērk daudz izejvielu, kuras devalvācijas gadījumā kļūs dārgākas. Tāpēc lata devalvāciju tagad nevar aplūkot kā ekonomikas sildīšanas paņēmieni, drīzāk gluži pretēji, lata devalvācija var izjaukt relatīvo

stabilitāti, radīt vēl dziļāku ekonomisko lejupslīdi un valsts iekšienē izraisīt sociālo konfliktu lavīnu.

Ekonomikas reālā sektora, finanšu un kredītēšanas sistēmas nesabalansētība pēdējo piecu gadu laikā strauji attīstījās, un īpaši asi tas izpaudās apstākļos, kad 2008. gada vidū sākās pasaules ekonomiskā krīze. Ekonomiskā lejupslīde Latvijā ieguva Eiropā traģiskākās formas. Taču pēdējā pusotra gada laikā, kad krīze attīstās atklāti, Latvijas valdība nav piedāvājusi un nav īstenojusi nevienu pasākumu, kas varētu apturēt vai mīkstināt krīzes radītus zaudējumus iedzīvotājiem un uzņēmējiem. Visa valdības darbība, kuru tā ir īstenojusi 2009.gada budžeta ietvaros, un kuru tā piedāvā 2010.gada budžetā, saasina ekonomiskās krīzes problēmas. Ekonomikas stabilizācijas programmas diemžēl ir tikai vārdi vai programmas vēlējumu formā, kurās nav ietverts neviens konkrēts pasākums, kas veicinātu ekonomikas stabilizāciju.

Iekšzemes kopprodukta (IKP) ražošanas apjomu kritums 2000.gada salīdzināmajās cenās 2009.gada divos ceturkšņos salīdzinājumā ar analogisku 2008.gada laikposmu bija 18,7 %. Ja esošās tendences saglabāsies, 2009. gada beigās IKP apjoms būs 6.481 milj.latu (2000.gada salīdzināmajās cenās), proti, ražošanas apjoms 2009. gadā nokritis līdz 2004. gada līmenim (6.367 milj.latu), un tas bija laiks, kad valsts attīstījās, izmantojot pati savu bāzi, bez būtiska finanšu pieplūduma, kas radās pēc 2004. gada 01.maija, Latvijai iestājoties Eiropas Savienībā. Tieši balstoties uz šo kopējo rādītāju, ir jākorrigē visi atsevišķie ekonomiskie rādītāji, tieši balstoties uz to, jākorrigē 2009.gada budžets un jāveido nākamā, 2010.gada budžets.

2009.gada beigās IKP apjoms faktiskās cenās Latvijā būs aptuveni 13.230 milj.latu. Šis rādītājs ir svarīgs, lai analizētu resursu sadales pastāvošo struktūru un veidotu nākamā gada budžeta struktūru. Bet pat ne visai precīzie ražošanas rādītāji faktiskās cenās Latvijā ir noslīdējuši līdz 2006.gada nogales līmenī.

2009.gada otrajā ceturksnī bezdarbnieku skaits Latvijā bija 199,7 tūkst. cilvēku jeb 16,7 % no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita, jeb 20 % no nodarbināto iedzīvotāju skaita. Bezdarba pieaugums gaidāms arī turpmāk. Turklāt to personu īpatsvars, kas saņem bezdarbnieka pabalstu, svārstās 40–50 % robežās no kopējā oficiāli reģistrēto bezdarbnieku skaita. 2009.gada rudenī pirmajam bezdarbnieku vilnim, kas zaudēja darbu vēl 2008. gada novembrī un decembrī, beigsies bezdarba pabalstu izmaksas termiņš (9 mēneši). Citiem vārdiem sakot, sastādot 2010.gada budžetu, jāplāno būtisks izdevumu palielinājums sociālajām programmām, lai nodrošinātu vismaz minimālu atbalstu valsts maznodrošinātajiem iedzīvotājiem. Pēc dažām aplēsēm valsts galvaspilsētā 2009./2010.gada ziemā trūkumcietēju skaits var sasniegt 12 %, tas ir, astotajai daļai galvaspilsētas iedzīvotāju būs nepieciešama pašvaldības palīdzība.

Specifiskajos ekonomiskās krīzes izpausmes apstākļos Latvijā valdība nav veikusi nepieciešamos pasākumus, lai stimulētu ražošanas attīstību, pārvarētu ekonomikas nesabalansētību, nodrošinātu nodarbinātību. Gluži pretēji, budžeta ieņēmumu samazināšanās apstākļos tika nepamatoti paaugstinātas praktiski visu nodokļu veidu likmes. Tas būtiski samazināja iedzīvotāju maksātpējīgo pieprasījumu un veicināja ražošanas apjomu samazināšanos, kā arī iekšējā tirgū strādājošo uzņēmumu slēgšanu un to darbinieku atlaišanu no darba.

Pievienotās vērtības nodokļa likmes paaugstināšana no 2009.gada 01.janvāra nav nodrošinājusi nodokļu ieņēmumu palielināšanos budžetā, uz ko cerēja valdība. 2009.gada 8 mēnešos, kuru laikā ir spēkā paaugstinātās nodokļu likmes, budžeta ieņēmumi ir samazinājušies par 16,4 % salīdzinājumā ar analogisko 2008. gada posmu (mīnuss 545 milj.latu). Īpaši ātri saruka paši nodokļu ieņēmumi – aplūkojamā periodā - par 31,1 %.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi saruka par 36 %, uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumi – par 61,2 %, pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumi – par 28 %, akcīzes nodokļa ieņēmumi – par 5,6 %, sociālās apdrošināšanas iemaksas – par 15,2 %.

Ja esošās tendences saglabāsies, 2009. gada beigās budžeta ieņēmumi būs tikai 4.265 milj.latu salīdzinājumā ar 2008.gadā budžeta ieņēmumu daļu 4.668 milj.latu apmēra, jeb samazināsies par 9,7 % (šie rādītāji sniegti faktiskās cenās).

Budžeta izdevumi 2009.gada 8 mēnešos ir samazinājušies tikai par 0,8 % salīdzinājumā ar pērna gada analogisku laikposmu (dati faktiskos cenās). Šā gada beigās tie sasniedgs 4.908 milj.latu, kas ir, praktiski palikusi iepriekšējā, 2008.gada līmenī. Atgādināsim, ka loģiski būtu valsts budžetu samazināt vismaz līdz 2006.gada līmenim, tas nozīmē par 18,7 %. Tieši tādas prasības (Latvijas valdības solījumu - saistības) ir ierakstīti dokumentos, kas ir parakstīti kopā ar SVF un EK aizņēmuma saņemšanai.

No visiem valsts izdevumiem vismazāk samazinājušies tieši valsts izlietotie līdzekļi, kuru lielāko daļu veido algu izmaksa valsts aparāta darbiniekiem. 2009.gada pirmajā pusgadā šie izdevumi samazinājušies tikai par 6,9 %. Sakarā ar nepieciešamību samazināt valsts izdevumus 2009.gada jūnijā tika pieņemti vairāki likumdošanas akti, kuri samazināja izmaksājamo valsts pensiju un pabalstu lielumu. Visas vecuma un izdienas pensijas (izņemot invaliditātes pensijas) no 2009.gada 01.jūlija tiek izmaksātas 90 % apmērā no aprēķinātās pensijas summas, bet strādājošiem pensionāriem – tikai 30 % apmērā no aprēķinātās pensijas. Savukārt izdevumi ierēdņu aparāta uzturēšanai praktiski nav samazināti, tika likvidētas tikai brīvās štata vietas, vai arī štatu samazināšana skāra tādas darbinieku kategorijas kā apkopējas, sekretāres, grāmatvežus. Tādējādi valsts aparāts visu ekonomiskās krīzes smagumu pārlīka uz uzņēmējiem, darba ņēmējiem privātajā sektorā, kā arī uz valsts apgādībā esošajiem iedzīvotājiem – materiāli vismazāk nodrošinātajiem iedzīvotāju slāņiem.

Valdības izraudzītā kursa dēļ, kas saglabā valsts ierēdņu ienākumus un privilēģijas, krasi pieauga ekonomikai uzliktais budžeta slogs. Ja 2007.gadā Latvijas budžeta izdevumu līmenis bija 35,9 % no IKP, 2008.gadā tas jau - 39,9 % un 2009.gada pirmajā pusgadā tas pieauga jau līdz 43,9 % no IKP. Līdz ar to Latvijā ir sasniegts viens no Eiropā augstākajiem budžeta sloga līmeņiem. Šis budžeta sloga līmenis, kas padara problemātisku reālā sektora attīstību pat visu tā sastāvdaļu sabalansētības apstākļos, ir viens no būtiskākajiem iemesliem, kas krīzes pārvarēšanu padara neiespējamu.

Budžeta deficīta palielināšanas un aizņēmumu dēļ nesamērīgo valsts aparāta uzturēšanas izdevumu segšanai nepietiek līdzekļu. 2009.gada pirmajā pusē budžeta deficīts strauji pieauga un sasniedza 458 milj.latu, bet valsts parāds 2009.gada 01.oktobrī sasniedza 4.129,50 milj.latu jeb 41 % no IKP aprēķinātā lieluma (10.063 milj.latu), 2008.gada 01.decembrī tas bija vēl tikai 2.049 milj.latu (12,6 % no IKP), bet uz 2009.gada 01.janvāra tas jau bija 2.742 milj.latu. 9.mēnešu valsts pārādu pieaugums – 150 %. Viena no lielākajām valdības kļūdām šajā laika posmā bija tā, ka valsts pārņēma privātās „Parex bankas” kredītsaistības, turklāt tas notika pārkāpjot esošos likumus, jo tika izmantoti budžeta līdzekļi. Zaudējumi no šīs operācijas orientējoši jau ir sasnieguši 800 milj.latu un turpina augt.

Atzīmēsim, ka aizņēmumi budžeta deficīta segšanai tika izdarīti nevis iekšējā vai starptautiskajā finanšu tirgū, bet starptautiskajos finanšu institūtos. Tādu aizņēmumu saņemšanai bija nepieciešamas pakļauties ārkārtīgi stingrām prasībām ekonomiskajā un budžeta politikā, kuras var raksturot kā suverenitātes zaudēšanu.

Pēdējo piecu gadu laikā nodokļu slogs Latvijā atsevišķos tautsaimniecības nozares bija sadalīts ārkārtīgi nevienmērīgi. Tas veidoja labvēlīgus apstākļus spekulatīvajam finanšu

kapitālam un nelabvēlīgi ietekmēja ražošanu, neveicināja vietējo darba resursu atražošanu un izmantošanu, stimulēja individuālo un valsts patēriņu, taču kavēja kapitāla uzkrāšanu.

Pārmērīgā un netaisnīgi sadalītā nodokļu sloga dēļ uzņēmumi un fiziskās personas masveidā izvairījās no nodokļu maksāšanas, kapitāli aizplūda uz ārvalstīm, aktīvākie un kvalificētākie darbinieki devās uz ārvalstīm. Līdz ar to mazinās iespējas atjaunot valsts ekonomisko izaugsmi no iekšienē.

Īpaši jāuzsver, ka valdības veiktais budžeta ieņēmumu samazinājums gulstas uz sociāli neaizsargātajiem un maznodrošinātajiem iedzīvotāju slāņiem – pensionāriem, daudz bērnu un nepilnām ģimenēm, personām ar zemu darba algu. Ļoti lielu daļu cilvēku šie pasākumi nolika ne tikai zem nabadzības robežas, bet pat uz fiziskas izdzīvošanas robežas.

Valdības neadekvātie pasākumi Latvijas sabiedrības ietekmēšanai krīzes apstākļos ir pastiprinājuši ekonomisko lejupslīdi un saasinājuši sociālo spriedzi sabiedrībā. 2009.gada 13.janvārī Rīgā notika sabiedriskas nekārtības, kas tika vērstas pret varas politiku. Tomēr šāda ielas dumpja jēgu vara nesaprata. Valdība tikai veica pasākumus represējošā aparāta pastiprināšanai.

Valdības svarīgākais instruments, lai ietekmētu ekonomiku, ir valsts budžeta līdzekļu piešķiršana pašvaldību vajadzībām un noteikumu izstrāde par nodokļu bāzes veidošanu pašās pašvaldībās. Pašvaldību lomu ekonomikā ar noteiktu precizitāti raksturo pašvaldībās saņemtā iedzīvotāju ienākuma nodokļa summa, kā arī šīs summas īpatsvars kopējā IKP apjomā. 2008.gadā pašvaldības Latvijā saņēma 824,4 milj.latu atskaitījumos no iedzīvotāju ienākuma nodokļa, kas bija tikai 5,1 % no 2008.gada IKP faktiskajās cenās. 2009.gadā to līdzekļu aprēķinātā summa, kurai jānonāk pašvaldību budžetos no iedzīvotāju ienākuma nodokļa, 9 mēnešos bija 465,7 milj.latu un saglabājoties šādam ienākumu tempam, gadā tie būs tikai 620,9 milj.latu, proti, samazināsies par 24,7 %. Tas ir daudz vairāk nekā paša IKP krituma tempi, kas, kā jau minējām, pašlaik ir 18,7 %. Līdz ar to šīs pašvaldību ieņēmumu galvenās daļas īpatsvars IKP sastāvā noslīdēs līdz 4,7 %. Pašvaldību ekonomiskā loma samazināsies, un tas notiks uz pašvaldībām nodoto izpildvaras papildu funkciju fona reģionālās reformas pabeigšanas rezultātā (2009.gada 01.jūlijā) un augošas sociālās spriedzes apstākļos, kad iedzīvotāju sociālās problēmas piedāvā risināt pašvaldībām.

2. Ekonomiskās attīstības scenāriji 2010.gadam

2.1. Ekonomiskās lejupslīdes inerces (pesimistiskais) scenārijs un uz tā pamata valdības izveidotais budžeta projekts

Esošajos ārējos un iekšējos ekonomiskajos apstākļos, saglabājot līdzšinējo budžeta politiku, 2010.gadā Latvijā gaidāms turpmāks IKP ražošanas apjomu samazinājums. 2000.gada salīdzināmajās cenās tas saruks vēl vismaz par 10 %, tas ir, līdz 5.983 milj.latu, kas atbilst jau tikai 2003.gada ražošanas līmenim (5.858 milj.latu). Arī faktiskās cenās IKP saruks par 10 % (jo cenu līmenis acīmredzot paliks nemainīgs) un būs 11.900 milj.latu, proti, tas noslīdēs līdz ražošanas līmenim, kāds bija 2006.gada vidū. Tieši uz šādu IKP krituma līmeni balstās Latvijas valdība, veidojot 2010.gada budžeta projektu, lai gan tajā nezin kāpēc ielānāja ražošanas samazinājumu 4 % apjomā no IKP. Mūsaprāt, IKP līmenis nodokļu sloga palielināšanas apstākļos būs tieši 10%.

Galvenie ražošanas samazināšanās faktori ir un būs:

- eksporta apjomu samazināšanās pārlieku augstās lata vērtības dēļ,

- mājsaimniecību pieprasījuma apjomu samazināšanās iekšējā tirgū sakarā ar reālās darba algas samazināšanos (neapliekamā minimuma samazināšana un jauni nodokļi) un sakarā ar bezdarbnieku skaita pieaugumu,
- sociālo izmaksu apjoma samazināšanās (sociālu programmas mazinājums 2010.gada budžetu projektā),
- uzņēmējdarbībai nelabvēlīgi apstākļi, kapitāla un darbaspēka aizplūšana no valsts,
- nesabalansētas ekonomikas problēma.

Bezdarba līmenis augs tādā pašā tempā kā līdz šim un gadā vidējs radītājs sasniegs aptuveni 300 tūkst. cilvēku jeb 25 % no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem un 30 % no nodarbināto iedzīvotāju skaita. Saskaņā ar esošo likumdošanu lielākā daļa bezdarbnieku zaudēs tiesības saņemt pabalstu.

Ražošanas kritums, kā arī pārmērīgs un netaisnīgs nodokļu slogs izraisīs turpmāku valsts budžeta ieņēmumu apjoma samazinājumu. Budžetā valdība ietver ideju par to, ka nodokļu ieņēmumu samazināšanās temps saglabāsies tāds pats kā IKP ražošanas apjoma samazināšanās tendence. Proti, 2010.gadā budžeta ieņēmumi tiek plānoti 3.782 miljoni latu, samazinājums par 11,3 % salīdzinājumā ar 2009.gadā plānoto ieņēmumu līmeni. Šie ieņēmumi praktiski būs 2006.gada budžeta ieņēmumu līmenī (3.632 milj.latu) un tas korelējas ar IKP ražošanas apjomu 2006.gadā.

Turklāt ir jāņem vērā, ka 2008.gadā 82,7 % no valsts budžeta ieņēmumiem nodrošināja nodokļu ieņēmumi, 2009.gadā ieņēmumi no nodokļiem bija tikai 72,6 % no budžeta kopējās summas, bet 2010.gadā šis rādītājs vēl samazinājās un būs tikai 67,1 %. Tas liecina par to, ka Latvijas valdības kļūdaina valsts nodokļu politika, kas palielina nodokļu likmes, tiešā veidā samazina nodokļu ieņēmumus budžetā. Var arī teikt, ka pēc būtības 2010.gada budžetā nodokļu sadaļa nevar tikt izpildīta, saglabājot līdzšinējo pieeju ieņēmumu plānošanā.

Šādos saimniekošanas apstākļos nodokļi tiks iekasēti nevis uz vienādiem noteikumiem un no visiem saimniekošanas subjektiem, bet gan tikai no tiem, kas spēs nodokļus samaksāt. Tātad tiks ieviests visu uzņēmumu un iedzīvotāju brīvo naudas līdzekļu atsavināšanas princips budžeta vajadzībām. Šis princips postīs uzņēmēju aktivitāti un stimulēs saimniekošanas subjektus izvairīties no nodokļu maksāšanas, jo nodokļi pēc dabas nebūs taisnīgi. Apstākļos, kad Valsts ieņēmumu dienestā tiek samazināts darbinieku skaits un „ir uzsākts karš starp finanšu ministru un Valsts ieņēmumu dienesta vadītāju”, diez vai Latvijas valdībai ir iespēja nodrošināt nodokļu ieņēmumus 2010.gadā pat 2009.gada līmenī.

Pēc mūsu aplēsēm, budžeta ieņēmumi 2010.gadā samazināsies nevis par 11,3 %, bet par 20 % salīdzinājumā ar 2009.gadā prognozēto ieņēmumu līmeni, un orientējoši tie būs 3.400 milj. latu. Tāpēc arī būs nepieciešami būtiski grozīt visu 2010.gada budžetu jau 2010.gada pirmajā ceturksnī.

Valdība budžetā iepļānojsi izdevumus 4.347,9 milj.latu apmērā. Tas ir par 11,5 % mazāk nekā 2009.gada budžetā prognozētie izdevumi. Taču loģiski būtu izdevumus budžetā plānot 2006.gada līmenī, lai tie atbilst 2006.gada ražošanas līmenim un 2006.gada nodokļu ieņēmumu līmenim, līdz kuram šobrīd ir noslīdējusi Latvijas ekonomika. 2006.gadā budžeta izdevumi bija tikai 3.600 milj.latu. Līdz ar to budžeta izdevumu samazinājumam 2010. gadā jābūt 15,6 % pret 2009.gada radītāja, nevis 11,3 %, kā ir iepļānojsi valdība.

Lai segtu ievērojamos līdzekļu iztrūkumu budžetā, valdības budžeta projektā 2010.gadam tos paredzējusi segt ar starptautisko aizņēmumu līdzekļiem 566 milj.latu apjomā.

Saskaņā ar mūsu aprēķiniem šī summa ir 4,8 % no IKP, un tas ir gandrīz uz pusi mazāk nekā paredz starptautiskās saistības (8,5 % no IKP). Tas nozīmē, ka valdība ierobežos naudu (kaut arī aizņemto), kura var „ieplūst” ekonomikā. Atzīmēsim, ka ražošanas kritums Latvijā daudzējādā ziņā ir saistīts ar naudas masas nepietiekamību, taču visas ekonomiski attīstītās valstis šāda veida problēmu pārvarēšanai veica būtisku naudas masas piedāvājuma palielināšanu. Daudzās valstīs, lai palielinātu iekšējo pieprasījumu, visiem valsts iedzīvotājiem izmaksāja noteiktu naudas summu.

Saskaņā ar noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem Valsts kase prognozē kā 2010.gadā valsts parāds pieaugs līdz 7.500 milj.latu jeb līdz 63 % no IKP. Tas ir daudz vairāk nekā valsts budžetā plānotais deficīts un valsts rīcība esošais uzkrājumu apjoms. Pēc būtības valsts parādu ir paredzēts palielināt 1,82 reizes (no 4.129,5 milj. latu 2009.gada 01.oktobrī) līdz apjomam, kas padara tā atdošanu ārkārtīgi problemātisku. Tas pastiprinās valsts ārējo vadāmību, taču nepalīdzēs tās ekonomikai pārvarēt krīzi, jo aizņēmumu līdzekļus saskaņā ar esošajām saistībām nedrīkst izmantot ieguldīšanai ekonomikas reālajā sektorā. Pēc mūsu viedokļa, nav nepieciešams vel palielināt valsts parādu lai ar to segt neveiksmīgu valdības izdevumu politiku.

Kopumā piedāvātajā budžeta projektā valdība nav ielāņojusi pasākumus krīzes pārvarēšanai, tā izmanto nepamatotus aizdevumus, kas netiek vērsti uz „šauru vietu paplašināšanu”, tādējādi uzkrājušos problēmu risināšanu pārliekot uz nākamajām paaudzēm. Šis budžeta projekts noteikti veicinās sociālo problēmu saasināšanos valstī un var radīt situāciju, kurā sabiedrība vairs nebūs vadāma.

2.2. Makroekonomiskās stabilizācijas (optimistiskais) scenārijs un tā īstenošanai nepieciešamie budžeta pasākumi

2.2.1. Budžeta ieņēmumi

Ja valdība aktīvi veiks Latvijas ekonomikas stabilizācijas pasākumus, 2010.gadā iespējams apturēt turpmāku ražošanas lejupslīdi un nepieļaut sociālo problēmu samidzināšanu līdz sprādzienbīstamam līmenim. Viens no galvenajiem ekonomikas aktivizācijas plāna noteikumiem ir valsts aparāta uzturēšanas izdevumu samazināšana.

Šajā optimistiskajā attīstības scenārijā IKP ražošanas apjoms var palikt 2009.gada līmenī, tas ir, 13.200 milj.latu faktiskās cenās vai arī samazināties kā ir ielāņojusi valdība 11.891,5 milj.latu. Vienlaikus bezdarbs samazināsies no 200 tūkst. cilvēku līdz 150 tūkst. cilvēku, tas nozīmē, līdz 2002. gada līmenim. To varēs panākt, pateicoties sabiedrisko darbu organizēšanai un nodarbinātības pieaugumam privātajā sektorā. Valsts aparātā nodarbināto skaits būtiski samazināsies, un viņi pāries uz privāto sektoru. Visi bezdarbnieki, kas likumā noteiktajā termiņā nebūs atraduši darbu, tiks nodrošināti ar pabalstiem iztikas minimuma apjomā.

Tagad valsts garantijas trūcīgiem tiek noteiktas valsts garantētais izdzīvošanās minimums (GIM), un tas ir 40 lati mēnesī pieaugušam cilvēkam un 45 lati bērnam, bet LR Centrālā statistikas pārvalde iztikas līmeni vienam cilvēkam ir aprēķinājusi 165 lati mēnesī.

Ieņēmumi 2010.gada alternatīvā valsts budžetā pēc aprēķina tiks nodrošināti 3.864 milj.latu apmērā. Budžeta izdevumi, kuras ir ielāņoti valdības 2010.gadā budžetu projekta 4.348 milj.latu apmērā, būs samazināti lai izvairīties no budžeta deficīta paaugstināšana. Ieņēmumu budžetu daļas plānotais apjoms nav palielinājums, jo alternatīvais budžets ir orientēts uz iedzīvotāju sociālu aizsardzību un ekonomikas atveseļošanu.

Budžeta deficīts 466.8 milj.latu apjomā tiks segts no tiem aizņēmumiem, kurus valdība jau ir izdarījusi starptautiskajās finanšu organizācijās un līdz šim vēl nav kvalitatīvi izlietojusi. Budžeta deficīta apjoms būs 3.93 % no IKP (11.891,5 milj.latu apmēra).

Lai no lejuplīdes scenārija pārietu uz Latvijas ekonomikas attīstības scenāriju, pirmās kārtām ir jāatrisina šādi sociāli uzdevumi:

1. Nodrošināt visu valsts iedzīvotāju, pirmām kārtām sociāli neaizsargāto slāņu, fiziska izdzīvošana.
2. Nepieļaut visu darbinieku, ieskaitot tos, kas uz laiku ir zaudējuši darbu, uzkrātā darba potenciāla zudumu, rūpēties par šī potenciāla attīstīšanu.
3. Saglabāt sociālās jomas resursus, kas nodrošina cilvēciskā kapitāla veidošanos.
4. Likvidēt iespēju nepamatoti iegūt līdzekļus, saglabājot iedzīvotāju ienākumu sadales diferenciāciju, kas saistīta ar atšķirībām darba ieguldījumā.
5. Sniegt labvēlīgākas iespējas uzņēmējiem firmu attīstībai un jaunu darba vietu radīšanai.
6. Būtiski samazināt valsts aparātā un pašvaldībās nodarbināto skaitu, veikt pasākumus viņu pārvietošanai uz privāto sektoru.

Lai īstenotu izvirzītos uzdevumus, budžeta ieņēmumu veidošanā veicami šādi pasākumi:

1. Ieviest iedzīvotāju progresīvo ienākuma nodokli, neapliekamo summu nosakot iztikas minimuma līmenī:

- **ar ienākuma nodokli neapliekamā minimālā summa – 165 latī;**
- **atlaides apgādājamām personām – ½ no neapliekamā minimuma;**
- **likme algas aplikšanai ar nodokli robežās no 23% līdz 35%:**
 - no 0 līdz 500 latiem – 23 % (68,7 % strādājošo),
 - no 501 līdz 850 latiem – 25 % (18,4 % strādājošo),
 - no 851 līdz 1.275 latiem – 27 % (5,4 % strādājošo),
 - no 1.276 līdz 2.250 latiem – 30 % (6,7 % strādājošo),
 - no 2.250 līdz 3.250 latiem – 33 % (0,5 % strādājošo),
 - 3.251 lata un vairāk – 35 % (0,4 % strādājošo).

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa augstākā likme būs ES valstu iedzīvotāju vidējās ienākuma nodokļa likmes līmenī.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa iekasēšanas 2009.gadā analīze liecina, ka nav iekasēti aptuveni 129 milj.latu. Tā iekasēšanas palielināšanas plāns 2010.gada valdības budžetu projektā no iedzīvotāju ienākumiem, paplašinot ar nodokli apliekamo bāzi, samazinot neapliekamo minimumu un veicot citus līdzīgus pasākumus, tas ir bīstams. Tiešās sekas būs šādas - iedzīvotāji ar saviem ienākumiem aiziet „ēnā”, pieaug cilvēku skaits, kas nonāk zem nabadzības robežas utt.

Ieviešot progresīvā nodokļa skalu un paaugstinot neapliekamo minimumu (līdz iztikas minimuma līmenim), kā arī saglabājot minimālo algu 2009.gada līmenī (180 latī mēnesī), tiks nodrošināti nodokļa tiešie ieņēmumi no algas 666,18 milj.latu apjomā plus 17,8%, iekasējot nodokli no fiziskām personām (pēc 15 % nodokļa likmes), kas nodarbojas ar saimniecisko

darbību (individuālie komersanti, pašnodarbinātie utt.). Pavisam iedzīvotāju ieņēmuma nodoklis, neieviešot valdības ierosinātos nodokļus, būs 784,76 milj. latu.

Šā nodokļa plānotie ieņēmumi 2010.gadā, kurus ierosina valdība, ir 780,38 milj.latu, tajā skaitā 55,13 milj.latu tiks iegūti palielinot fizisko personu apliekamo ienākumu apjomu. Turklāt plānots samazināt tiešo algas nodokli par 7 % no 2009.gada līmeņa. Valdības izstrādātais 2010.gada budžets paredz, ka samazināsies to darbinieku skaits, kas maksā algas nodokli un šos zaudējumus kompensēs nodokļa palielināšana tiem, kas turpinās strādāt un maksāt nodokļus. Valsts izvešanai no krīzes ir strupceļš.

Progresīvā algas nodokļa ieviešana sniedz analogisku nodokļa ieņēmumu plānu. Nodokļa ieņēmumi saglabāsies tāpēc, ka likmes samazināsies un daļa ieņēmumu iznāks no „ēnas”, kā arī tāpēc, ka plānots sabiedriskajos darbos nodarbināto skaita pieaugums par 50 tūkst. cilvēku. Vienlaikus palielināsies iedzīvotāju reālās darba algas summa, kas nodrošinās patēriņa pieprasījumu un palielinās uzticēšanos valdībai – tas būs pirmais solis sociālās spriedzes mazināšanai sabiedrībā.

Principiālās izmaiņas iedzīvotāju ienākuma nodokļa sistēmā prasa ieviest vispārēju iedzīvotāju ienākumu un galveno izdevumu deklarēšanas sistēmu, ieskaitot tā sauktās „nulles” deklarācijas sastādīšanu.

2. Uzņēmumu ienākuma nodokli paredzēts saglabāt esošajā 15 % līmenī. Šā nodokļa ieņēmumu plāns 2010.gada budžetā ir 77 milj.latu jeb 39 % no 2009.gada prognozes. Nav iespēja palielināt šā nodokļa ieņēmumus, neveicinot pieaugumu ekonomikas reālajā sektorā.

Jāmaina arī noteikumi - sadalīt šo nodokli starp budžetiem. Tagad un uz 2010.gadu valdība plāno 100 % uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumu novirzīt valsts budžetā. Mēs ierosinām šo nodokli sadalīt starp valsts un pašvaldību budžetiem tāpat kā tiek sadalīts iedzīvotāju ienākuma nodoklis.

Ierosinām uzņēmumu ienākuma nodokli 13 % apmērā atstāt valsts budžetā un 2 % nodokļa virzīt pašvaldību budžetos, lai stimulētu pašvaldības atbalsīt uzņēmējdarbību. Tādējādi 2010.gada plāns (77 milj.latu) tiks sadalīts divās daļās – 66,7 milj.latu valsts budžetā un 10,3 milj.latu pašvaldību budžetos.

Šī pašvaldību papildu ienākuma summa pārsniedz pašvaldībām plānoto dotāciju apjomu (7,15 milj. latu) un ļauj to novirzīt pedagogu apmaksai. Šāda nodokļu ieņēmumu pārdale ir taisnīga sakarā ar funkciju un uzdevumu palielināšanos, kas uzlikta pašvaldībām pēc reģionālās reformas pabeigšanas.

3. Atgriezties pie agrākās pievienotās vērtības nodokļa vispārējās pamatlīkmes 18 % apjomā un 9% likmes sociāli nozīmīgām precēm un pakalpojumiem. Sociāli nozīmīgo preču sarakstā, kuru apstiprina Ministru kabinets, iekļaut svarīgākos pārtikas produktus, kuri apliekami ar pievienotās vērtības nodokļa 9 % likmi.

Pievienotās vērtības nodokļa likmes samazināšana un līdz ar to arī cenu samazināšanās paplašinās pieprasījumu pēc plaša patēriņa precēm un pakalpojumiem, kā arī palielinās ienākošā nodokļa masu. 2009.gadā PVN iekasēšanas analīze pēc likmes paaugstināšanas no 18 līdz 21 procentam un no 5 līdz 10 procentiem rāda, ka 2009.gadā 9 mēnešos nav iekasēti 170,27 miljoni latu.

Novērtējums pēc 2009.gadā PVN ieņēmumu analīze par 2009.gada 9 mēnešiem, jā no 2009.gada 01.janvāra PVN likmes paaugstināšanai vieta būtu veikts likmes samazinot no 18 līdz 15 procentiem, bija iespēja iekasēt par 146,47 milj. latu vairāk ne ka ir faktiski saņemts šogad.

Secinājums ir viennozīmīgs – PVN likmes paaugstināšana izraisa tiešus budžeta ieņēmumu zaudējumus. PVN likmes samazināšana 2010.gada budžetā var dot plānoto nodokļu ieņēmumus 800 milj. latu apmērā. Tajā pašā laikā valdība 2010.gadā ieplānojuši iekasēt PVN tikai 690,5 milj.latu apjomā vai par 16,9 % mazāk salīdzinājumā ar nodokļa ieņēmumu prognozi 2009.gadā.

Šis pasākums turklāt veicinās arī pieprasījuma pieaugumu uz Latvijā ražotām precēm un pakalpojumiem.

4. Atteikties no turpmākas akcīzes nodokļa paaugstināšanas. Nodrošināt noteikto nodokļu stingrāku iekasēšanu, jo pašlaik nodokļi tiek iekasēti ļoti neapmierinoši. Piemēram, pēc Latvijas Tabakas ražotāju asociācijas datiem valstī nelegāli tiek pārdoti aptuveni 40% visu tabakas preču (šo skaitli apstiprina arī Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvji).

Analoģiska situācija ir izveidojusies arī alkohola tirgū. Jāatceļ nodoklis kafijai, kas pēdējā pusgada laikā ir palielināts no 0,5 līdz 1 latam uz kilogramu, lai gan Latvijas apstākļos kafija ir pirmās nepieciešamības prece.

Samazinot iespēju darboties nelegālajam ar akcīzi apliekamo preču tirgum, var palielināt šā nodokļa ieņēmumus budžetā, atjaunojot tā ieņēmumus 2008.gada līmenī. Kopējā akcīzes nodokļa ieņēmumu summa 2010.gadā tiek plānota 477 milj.latu, kas ir tikai par 6,83 % zemāka nekā 2009.gadā prognozēto nodokļa iekasēšanas līmenis.

2010.gada budžetā plānotā summa atspoguļo gaidāmo akcīzes nodokļa ieņēmumu samazinājumu sakarā ar nodokļa likmes paaugstināšanu. Jautājuma pareizs risinājums ir nepaaugstināt akcīzes nodokļa likmes, kas 2010.gada 1.ceturkšņa beigās ļaus iegūt nodokļa ieņēmumu pieaugumu budžetā un apturēt Latvijā akcīzes preču nelegālo tirdzniecību, protams, kopā ar nelegālo tirgu apkarošanu.

5. Nodokļa likmes atsevišķām precēm un pakalpojumiem (automašīnām, elektroenerģijai, azartspēlēm) jāatstāj esošajā līmenī, un no tām iegūtās summas –2009.gada budžeta izpildes prognozes līmenī, tas ir, 196,23 milj.latu. Šo nodokļu likmju paaugstināšana nevarēs paaugstināt nodokļu ieņēmumu apjomu.

6. Dabas resursu nodoklis jānosaka 4,89 milj.latu – valdības izstrādātā 2010.gada budžeta projektā paredzētajā līmenī.

7. Muitas nodoklis jānosaka 14,25 milj.latu, tas ir, valdības izstrādātā 2010.gada budžeta līmenī.

8. Sociālās apdrošināšanas iemaksu kopējo likmi ierosinām samazināt no 33,09 % līdz 24,09 %, lai mazinātu nodokļu slogu darbspēkam un stimulētu ražošanas attīstību. Šīs iemaksas sadalāmas šādās proporcijās - 17,09 % maksā darba devējs un 7 % maksa darbinieks (šodien ir 24,09 % un 9 %).

Kopējie ienākumi sociālās apdrošināšanas budžetā saskaņā ar mūsu prognozi būs 1.075 milj.latu, kas ir nedaudz mazāk nekā valdība ieplānojuši 2010.gada budžetā (1.103,5 milj.latu). Abos gadījumos šā nodokļa plānotie ieņēmumi ir zemāki nekā 2009.gadā prognozētie (1.182,3 milj.latu). Bet valdības plānotais sociālo maksājumu iekasēšanas apjoms ir apšaubāms, jo tas ir saistīts ar iedzīvotāju ienākumu nodokļu bāzes palielināšanu.

Nodokļa iekasēšanu pozitīvi ietekmēs uzņēmējdarbības aktivitātes pieaugums, sabiedrisko darbu plašināšanās, kā arī biznesa daļas iznākšana no „ēnas”.

2.2.2. Budžeta izdevumi

Budžeta izdevumi 2010. gadā ir 4.165,7 milj.latu. Budžeta izdevumu struktūru ir kardināli jāpārskata. Darba samaksas fonds valsts sektorā ir jāsamazina par 20 % salīdzinājumā ar pirmskrīzes līmeni 2008.gadā un saskaņā ar IKP samazinājuma lielumu. Visas piemaksas valsts sektorā, līdztekus tām, kas paredzētas vienotajā darba samaksas tarifu sistēmā, tiks atceltas. Materiālie izdevumi ministriju aparātu uzturēšanai samazināsies par 270 milj.latu, izdevumi precēm un pakalpojumiem, kurus iegādājas valsts, samazināsies par 340 milj.latu, kā to paredz ar SVF un citām starptautiskām finanšu organizācijām noslēgtās saistības. Uzraudzības padomes valsts uzņēmumos tiks likvidētas. **Faktiski pie alternatīva budžeta sastādīšanas ir samazināts atalgojums valdības struktūras pamata uz 10 % no valdības plānota līmenī. Daļēja – 25 % un pēc dažām programmām pat līdz 50 %. Tas kopā ar VSAOI maksājumu likmes samazinājumu nodrošināja izdevumu ekonomiju 100 milj.latu apmēra.**

Dividendes no valsts uzņēmumiem pilnā apjomā vai līdz 75 % tiks ieskaitītas valsts budžetā. Izdevumi valsts aparāta materiālai uzturēšanai samazināsies proporcionāli nodarbināto skaita samazinājumam. Tas tiks panākts atsakoties arī no vairākām īrētām telpām administratīvā aparāta izvietojšanai un pārdodot liekos valsts īpašumus, kuru uzturēšanai nepieciešami izdevumi.

Būs jāveic valsts pārvaldes strukturālu reformu. Tās gaitā ir likvidējami dažas ministrijas un daļa to funkciju nododama citām ministrijām, kā arī pilnībā jāatsakās no dažu pārvaldes funkciju veikšanas, nododot tās privātajam sektoram. **Ierosinām atstāt septiņas šādas ministrijas** (ministriju un institūcijas apvienošana ir piedāvāta izejot no izdevumu plānošanas) :

1. Iekšlietu un aizsardzības ministrija, kurai nodota arī daļa Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja un Tiesībsarga biroja funkciju.
2. Ārlietu ministrija.
3. Finanšu ministrija.
4. Sociālo lietu ministrija, nododot tai daļu Izglītības, zinātnes un kultūras ministrijas, Veselības ministrijas, Labklājības ministrijas, kā arī radio un televīzijas funkciju.
5. Ekonomikas ministrija, kurai nodota daļa Zemkopības ministrijas, Satiksmes ministrijas, Vides ministrijas un Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrijas, kā arī Zemes komisijas funkciju.
6. Valsts kontroles ministrija, kurā iekļauta arī prokuratūra.
7. Tieslietu ministrija, kurā iekļauta no finansēšanas plānošanas puses Augstākā tiesa, Satversmes tiesa, Centrālā vēlēšanu komisija.

Līdztekus ministriju skaita samazināšanai ierosinām tās pārveidot par ekonomiska un sociāla bloka „štābu” tipa organizācijām, kuras nosaka spēles noteikumus tām pakļautajās tautsaimniecības nozarēs un sabiedriskās dzīves jomās, lai tām nebūtu iespējas tieši vadīt uzņēmumus un organizācijas. Ieguvums būs ne tikai tieša ekonomija no šāda veida ministriju uzturēšanas, bet tiks nodrošināti arī apstākļi uzņēmējdarbības attīstībai. Lai paaugstinātu sociālās jomas iestāžu darba efektivitāti, būs nepieciešamas to restrukturizācijas programmas. Šīs ministrijas un valsts institūcijas piedāvājums atbilst LR Nacionālās drošības likums valsts pārvaldes normām krīzes laikā.

Saskaņā ar restrukturizācijas programmu no budžeta programmā iekļautajām valdības finansētajām programmām ir jāsvīturo sekojošās izdevumus (50 % no atalgojuma un preces un pakalpojumu līmenī):

1. Militāro operāciju realizēšana ārvalstīs izmaksu samazināšana aizsardzības nozares vadībai (30.00.00 02.500);
2. Ekonomikas ministrijas programmas, kas ir saistītas ar nozaru politikas ieviešanu (25.00.00-32.00.00, 60.00.00);
3. Zemkopības ministrijas programmas, kas ir saistītas ar kontroli pār nozari (21.02.00) un atbalstu biodegvielas ražotājiem;
4. Satiksmes ministrijas programma, kas ir saistīta ar kontroli pār nozari samazinājums (03.00.0004.500);
5. Labklājības ministrijas programma, kas ir saistīta ar kontroli pār nozari samazinājums (01.00.00 10.910);
6. Tieslietu ministrijas programma, kas ir saistīta ar kontroli pār nozari samazinājums (01.00.00 10.910 03.600);
7. Vides ministrijas programmas, kas ir saistītas ar kontroli pār nozari samazinājums (01.00.00 05.000), politikas izstrāde (2301.00 05.600), klimata pārmaiņu vadība (27.00.00 05.600), vides integrācija (71.07.00 05.600);
8. Kultūras ministrijas programma, kas ir saistīta ar kontroli pār nozari samazinājums (18.00.00 08.000);
9. Veselības aizsardzības ministrijas programma, kas ir saistīta ar kontroli pār nozari samazinājums (01.00.00 07.610) ;
10. Reģionālās attīstības ministrijas programmas, kas ir saistītas ar kontroli pār nozari samazinājums (27.00.00 01.320).

Plānotais budžeta deficīts vel var samazināt samazinājāt ES fondu pārvaldes izdevumus, kuras Latvija ir pietiekoši lieli.

Valsts budžeta izdevumi būs vel samazināti ministrijas restrukturizācijas gaitā, jā būs pieņemta krīzes valdības struktūra.

2.2.3.Valsts parāds un tā vadišana

Ierosinām valstij pārtraukt turpmāku līdzekļu aizņemšanos no starptautiskajām finanšu organizācijām un tādējādi atslābināt ekonomisko un politisko atkarību no tām. Valsts parāds 2010.gadā nepalielināsies un paliks un 2009.gada 01.oktobra līmenī, tas ir, 4.129,5 milj.latu.